

Вищий навчальний заклад «Український католицький університет»

Факультет суспільних наук

назва факультету

Кафедра управління та організаційного розвитку

(повна назва кафедри)

Пояснювальна записка

до дипломного проекту (магістерської роботи)

магістр

(освітній ступінь)

на тему: Розвиток напрямів диверсифікації діяльності громадських організацій на прикладі НСОУ «Пласт»

Виконав(ла): студент(ка) 6 курсу, групи СУН-17
спеціальності

073 Менеджмент

(шифр і назва спеціальності)

Яцківська О.В.

(прізвище та ініціали)

Керівник У. Щурко

(прізвище та ініціали)

Рецензент В. Борщевський

(прізвище та ініціали)

Львів 2019 рік

Яцківська О.В. Розвиток напрямів диверсифікації діяльності громадських організацій на прикладі НСОУ «Пласт»: Магістерська робота: (073 Менеджмент «Управління неприбутковими організаціями» / О.В. Яцківська / Український католицький університет. Кафедра управління та організаційного розвитку; Наук. кер.: У. В. Щурко, к. е. н., доцент – Львів: УКУ, 2019. – 73 с.

Анотація. У роботі розглянуто міжнародний та вітчизняний досвід диверсифікації діяльності громадських організацій. Проведено аналіз напрямів диверсифікації діяльності на прикладі спеціалізаційних напрямів НСОУ «Пласт», розроблено рекомендації щодо їх подальшого розвитку та координування.

Ключові слова: диверсифікація, спеціалізаційні напрями пластування, Булава спеціалізацій, координування.

Yatskivska O.V. Development of the directions of diversification of NGO activity on the example of NSOU "Plast": Master's work: (073 Management "Management of Non-Profit Organizations" / O.V. Yatskivska / Ukrainian Catholic University, Department of Management and Organizational Development; Scientific Director: V.V. Shchurko , Ph.D., Associate Professor - Lviv: UCU, 2019. - 73 p.

Abstract. The work examines the international and internal experience of diversifying the activities of public organizations. The analysis of the directions of the activity diversification on the example of the specialization areas of the NGO "Plast" was carried out, recommendations for their further development were made, and the mechanisms for coordinating the work were proposed.

Key words: diversification, specialization areas of planning, specialty bulla, coordination.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ.....	9
1.1. Дослідження поняття диверсифікації діяльності в контексті неприбуткових організацій.....	9
1.2. Міжнародний досвід диверсифікації діяльності молодіжних громадських організацій.....	15
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА СТАНУ ТА УМОВ ФУНКЦІОНУВАННЯ СПЕЦІАЛІЗАЦІЙНИХ НАПРЯМІВ В СЕРЕДОВИЩІ ПЛАСТУ.....	23
2.1. Розвиток молодіжної громадської організації Пласт.....	23
2.2. Дослідження організації Пласт як структури із диверсифікованими напрямками діяльності.....	39
РОЗДІЛ 3 ОБГРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СПЕЦІАЛІЗАЦІЙНИХ НАПРЯМІВ ПЛАСТУВАННЯ.....	52
3.1. Обґрунтування напрямів розвитку та шляхів покращення функціонування спеціалізаційних напрямів пластування.....	52
3.2. Розробка механізмів координування спеціалізаційних напрямів пластування як складової частини пластової виховної системи.....	60
ВИСНОВКИ.....	66
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	69
ДОДАТКИ.....	74

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ ТА СКОРОЧЕНЬ:

КПР – Крайова Пластова Рада

КПС – Крайова Пластова Старшина

КУПО – Конференція Українських Пластових Організацій

УПН – Улад Пластунів Новаків

УПЮ - Улад Пластунів Юнаків

УСП - Улад Пластунів Сеньйорів

КЗ – Крайовий З'їзд

ВСТУП

Актуальність теми. Диверсифікація напрямів діяльності для громадських організацій на сьогодні є природньою потребою, яка свідчить про новий етап їх організаційного становлення та є своєрідною реакцією на зміни певних зовнішніх і внутрішніх умов (актуалізацією діяльності, професіоналізацією тощо).

Потреба в диверсифікації діяльності є особливо актуальною для великих громадських організацій, які мають на це ресурс та спроможність, а також потребують розширення ряду напрямів діяльності задля можливості охоплення більшого кола потреб.

Так само диверсифікація діяльності неприбуткових організацій як і для прибуткових повинна стати однією із важливих умов стабільності та готовності до змін навколишніх умов.

У даному дослідженні використано теоретичні та методологічні напрацювання: з історії Пласту (А. Ребрик), особливостей виховної методики Rover Scout в ЗНР (М. Музала), особливостей виховної методики спеціалізаційного пластування (О. Слободян, Х. Перцак, Л. Добриніна), теоретичних та практичних засад функціонування спеціалізаційного пластування та Булави Спеціалізацій та вмілостей (І. Чир, Д. Колесник, М. Бігус та інші).

Метою даного дослідження є розкрити особливості диверсифікації напрямів діяльності на прикладі спеціалізацій молодіжної організації НСОУ «Пласт», визначити шляхи їх розвитку та розробити ефективну систему координування.

Основні **завдання** дослідження:

- 1) аналіз міжнародного досвіду диверсифікації напрямів діяльності для молодіжних громадських організацій;
- 2) дослідження організації «Пласт» як структури із диверсифікованими напрямками діяльності;

3) аналіз стану функціонування спеціалізаційних напрямів пластування та визначення шляхів їх розвитку;

4) розробка ефективної системи координування спеціалізаційних напрямів пластування.

Об'єкт дослідження – спеціалізаційні напрями пластування в організації «Пласт».

Предметом дослідження стали Булава спеціалізацій та вмілостей, Референтури спеціалізаційного пластування, Референтури спеціалізаційних таборів та система спеціалізаційного пластування як додаткова до основної пластової виховної системи.

Методи дослідження. Для вивчення теми магістерської роботи було обрано наступні методи дослідження:

1) анкетування, опитування та глибинні інтерв'ю (для визначення проблемних ділянок у функціонуванні спеціалізаційних напрямів пластування, роботи Булави спеціалізацій, з'ясуванні спрямування та меж надання рекомендацій, їх характеру);

2) спостереження, систематизації та узагальнення (у процесі дослідження теоретичних основ поняття «диверсифікація діяльності», під час обробки статистичних даних з проведених опитувань щодо визначення ступеня актуальності спеціалізацій у «Пласті» та потреби в їх координуванні);

3) порівняння та зіставлення (під час дослідження успішних практик диверсифікації діяльності міжнародних молодіжних громадських організацій);

4) статистичного аналізу (під час формування висновків та надання рекомендацій на основі проведених опитувань, анкетувань та інтерв'ю).

Обрані у роботі види досліджень:

1) опис – під час вивчення особливостей середовища організації, форм комунікації та зв'язку, аналізу стану взаємодії між спеціалізаційними напрямами пластування, вивчення особливостей цільової аудиторії молодіжної організації «Пласт» тощо;

2) пояснення – під час аналізу відповідей здійснених анкетувань, опитувань та глибинних інтерв'ю;

3) передбачення - при моделюванні способів координації спеціалізаційних напрямів пластування, напрямів їх розвитку.

Наукова новизна одержаних результатів. У магістерській роботі вперше обгрунтовано актуальність диверсифікації напрямів діяльності для громадських організацій.

На прикладі молодіжної організації «Пласт» НСОУ розроблено рекомендації для розвитку напрямів диверсифікації діяльності із залученням усіх задіяних до спеціалізацій волонтерських груп (адміністраторів, координаторів, експертів тощо).

Запропоновано оновлену структуру Булави спеціалізацій та вмілостей – органу, який відповідальний за розвиток та координування спеціалізаційних напрямів у Пласті, а також методичку розподілу обов'язків між його членами.

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення даного дослідження полягає у розробці прикладних рекомендацій щодо шляхів розвитку напрямів диверсифікації діяльності громадських організацій на прикладі молодіжної організації «Пласт» НСОУ, а також розробці моделі їх координування із встановленням форм зв'язків та характеру обов'язків.

Обсяг та структура роботи. Магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел та додатків.

У **Вступі** обгрунтовано актуальність теми, визначено об'єкт, предмет, мету, основні завдання, розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів.

У **Розділі 1 «Сутність та особливості диверсифікації діяльності у громадських організаціях»** досліджено поняття диверсифікації діяльності та його трактування для неприбуткових організацій, а також міжнародний досвід диверсифікації діяльності молодіжних громадських організацій.

У **Розділі 2 «Оцінка стану та умов функціонування спеціалізаційних напрямів в середовищі Пласту»** розглянуто основні етапи розвитку

молодіжної громадської організації Пласт, визначено напрями диверсифікації діяльності та їх методологічні особливості.

У Розділі 3 **«Обґрунтування напрямів розвитку та шляхів підвищення ефективності функціонування спеціалізаційних напрямів пластування»** на основі проведених опитувань, інтерв'ю та здійснених анкетувань розроблено рекомендації щодо шляхів розвитку та напрямів покращення функціонування спеціалізаційних напрямів пластування; розроблено механізми координації спеціалізаційних напрямів, запропоновано оновлений склад органу Булави спеціалізацій та вмілостей і актуалізовано розподіл обов'язків у даній структурі.

РОЗДІЛ 1

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

1.1. Дослідження поняття диверсифікації діяльності в контексті неприбуткових організацій

Складність та багатогранність суті диверсифікації зумовлює неоднозначність розуміння даного поняття.

Управління диверсифікацією є важливим чинником для прибуткових підприємств, тому вимагає чіткого визначення її змісту та основних характеристик, а також питання класифікації видів, форм та напрямків диверсифікації на рівні підприємства, фірми, організації [43].

У термінології гуманітарних наук виділяють наступні підходи авторів на визначення поняття «диверсифікація»:

Таблиця 1.1

Підходи до тлумачення поняття «диверсифікація» зарубіжними та вітчизняними авторами

Назва поняття	Підходи до визначення	Автор підходу
1	2	3
Диверсифікація	(новий продукт - новий ринок) - стратегія, що дозволяє компанії використати поточні переваги в нових сферах діяльності за умов істотної мінливості середовища господарювання	І. Ансофф
Диверсифікація	одночасне обслуговування компанією декількох ринків	М. Горт
Диверсифікація	ріст кількості галузей, в яких функціонує компанія	К. Бері
Диверсифікація	Диверсифікація не означає, що фірмі слід братися за будь-яку можливість. Компанія повинна виявити для себе напрямок, де знайде застосування накопичений нею досвід, або напрямок, який буде сприяти усуненню недоліків на сьогоднішній день	Ф. Котлер
Диверсифікація	стратегія, яка передбачає вихід підприємства в нові для нього сфери бізнесу	Н. Куденко

1	2	3
Диверсифікація	процес проникнення корпорації в нові галузі виробництва та географічні сегменти ринку з ціллю зниження ризику її операцій	Н.Рудик
Диверсифікація	Диверсифікація передбачає виявлення саме того виду діяльності (продукції), в якій можна найбільш ефективно реалізувати конкурентні переваги підприємства	Р. Кунц

Складено за даними: [34].

Загальноприйнятим є наступне визначення поняття «диверсифікації»: диверсифікація - (лат. «diversus» - різний і лат. «facere» - робити) процес розвитку діяльності підприємства, пов'язаний із збільшенням діапазону видів та проникненням в нові сфери діяльності, освоєнням нових виробництв, розширенням асортименту товару, що включає не тільки диверсифікацію товарних груп, але й розповсюдження підприємницької діяльності на нові та не пов'язані з основними видами діяльності фірми [34].

Спільним у визначенні поняття різними авторами є трактування диверсифікації як процесу, направлено на різноманіття і розширення діяльності підприємства, з метою отримання додаткового прибутку і мінімізації ризику, різними шляхами [43].

Також бачимо, поняття «диверсифікація» дуже часто пов'язують із терміном «стратегія», що у свою чергу ототожнює в собі розуміння «руху вперед», «кроками в майбутнє» для досягнення конкретних цілей.

Для неприбуткових організацій поняття диверсифікації безумовно пов'язане із процесом переходу на новий організаційний рівень розвитку, що може бути обумовлений збільшенням охоплення цільової групи, розширенням масштабів, професіоналізацією тощо.

Відповідно до широкого тлумачення суті диверсифікації, існують різні підходи до трактування виробничої диверсифікації та її видів (горизонтальна, вертикальна, концентрична, конгломератна) [16], [17], [37]:

1) поширення господарської діяльності на сфери економіки, що не пов'язані прямою виробничою кооперацією і не конкурують один з одним. Основні види: концентрична (створення виробництв для випуску продукції, що відноситься до профілю інших галузей на основі власних чи придбаних розробок); конгломератна (придбання підприємств і фірм, що спеціалізуються в різних галузях виробництва);

2) розширення асортименту чи (та) зміна вигляду продукції, що виготовляється підприємством, фірмою, одночасне освоєння та розвиток багатьох непов'язаних між собою видів виробництва з метою підвищення ефективності виробництва, запобігання банкрутству;

3) розширення асортименту продукції за рахунок нових товарів-аналогів з метою підвищення попиту на них у традиційного покупця - горизонтальна; розширення асортименту шляхом випуску нових товарів як доповнення до існуючих – концентрична; об'єднання в рамках однієї управлінської структури виробництв, що відносяться до різних галузей економіки - багатогалузева;

4) поповнення номенклатури виробами, що технічно або маркетингово схожі з традиційним товаром (концентрична виробнича диверсифікація); поповнення асортименту виробами, що не пов'язані з традиційними, але можуть викликати інтерес на традиційних ринках (горизонтальна); поповнення асортименту виробами, що не мають відношення до традиційних технологій, товарів та ринків (конгломератна);

5) робота зі старими споживачами (горизонтальна); випуск продукції, що входить до складу виробничого ланцюжка старої продукції (вертикальна); перехід до діяльності без зв'язку з попередньою сферою (латеральна) [43].

Якщо розглянути термін «виробнича диверсифікація» в контексті специфіки діяльності неприбуткових організацій, ми можемо проаналізувати можливість застосування тих чи інших її видів у неприбутковому секторі.

За Ф. Котлером виділяють три види диверсифікаційних процесів [34]:

1. Концентрична (вертикальна) - підприємство виробляє товари, які як в технологічному, так і в маркетинговому аспекті пов'язані з вже існуючими товарами фірми.

Переваги концентричної диверсифікації [34] :

- гарантія поставок технічних і матеріальних ресурсів;
- тісний контакт з кінцевими споживачами;
- контроль всього ланцюга виробництва - від сировини до готової продукції;
- стабільність господарських зв'язків у межах підприємства.

Недоліки концентричної диверсифікації [34]:

- постійне вдосконалення виробництва потребує значних витрат, що стає головною причиною перевищення вартості ресурсів за середньоринкову;
- негативні зміни зовнішнього середовища прямо впливають на взаємозалежність підрозділів та погіршують становище підприємства;
- зменшення впливу конкуренції через обмеженість ринку збуту.

Сьогодні спостерігається тенденція до зниження рівня концентричної диверсифікації: підприємства виробляють самостійно меншу кількість компонентів та комплектуючих - вони купують їх на ринку [34].

Якщо перенести даний вид диверсифікації на площину діяльності неприбуткових організацій, можна припустити, що такий вид диверсифікації має місце, коли є певні зовнішні чи внутрішні обмеження виходу неприбуткових організацій на задоволення потреб цільової аудиторії (як приклад, обмеження доступу громадських організацій до тимчасово окупованих територій на сході України могло призвести до розширення напрямів роботи місцевих громадських організацій (надання гуманітарної допомоги постраждалим від ведення антитерористичних дій, організація центрів соціально-психологічної реабілітації дітей з прифронтових територій, надання юридичної підтримки вразливим верствам тощо).

2. Горизонтальна диверсифікація - розширення власного асортименту продукції виробами, які не пов'язані з тим, що випускається, але створюють зацікавленість існуючих клієнтів [34].

Горизонтальна диверсифікація передбачає освоєння нових ринків та сфер бізнесу, які задовольняють потреби вже існуючих клієнтів. Переваги горизонтальної інтеграції полягають у різнобічному аналізі та задоволенні потреб споживачів, при якому досягається ефект синергізму - сукупність видів діяльності дає більший ефект, ніж окремі види діяльності [34].

Ефект стратегії горизонтальної диверсифікації виявляється в тому, що види бізнесу, якими займається підприємство, є взаємопідсилюючими.

Ризик застосування стратегії горизонтальної диверсифікації полягає в тому, що ринок збуту, який підприємство охоплює всебічно, може раптово зменшитися - тоді буде необхідно докорінно змінювати напрям діяльності [16], [34].

Горизонтальна диференціація широко поширена у неприбуткових організаціях і є доцільною, коли виникає потреба комплексного підходу до задоволення інтересів цільової аудиторії (прикладом може стати запровадження нових спеціальностей у освітньому закладі, надання громадською організацією цілісного переліку можливостей підтримки для безхатченків (проживання, харчування, медичне забезпечення) тощо).

Як горизонтальну диверсифікацію, можна також розглядати спеціалізаційні напрями пластування в організації «Пласт», які є об'єктом дослідження даної роботи.

3. Конгломератна диверсифікація - поповнення асортименту компанії виробами, що не пов'язані ні з технологіями, що застосовуються, ні з ринками, на яких працює фірма, ні з існуючими потребами споживачів. Цей вид диверсифікації потребує найбільших фінансових витрат і може застосовуватися лише великими, прибутковими підприємствами [34].

Переваги конгломератної диверсифікації [34]:

- раціональне використання фінансових ресурсів. Грошові потоки, що надходять від підрозділів стагнуючих галузей, можуть бути використані галузями, що зростають;

- можливість придбання нового бізнесу по низькій ціні, які існують у галузях, що знаходяться на стадії спаду, коли фірми прагнуть швидко вийти із бізнесу, мінімізуючи майбутні втрати;

- зниження ризику. У підприємства зникає залежність від ризику спаду попиту на товари, через наявність інших виробництв;

- захист від поглинання. Конгломеративна диверсифікація робить фірму стійкою та недоступною щодо поглинання.

Недоліки конгломератної диверсифікації [34]:

- труднощі в регулюванні різних видів бізнесу та підрозділів;

- складність аналізу стратегічних проблем;

- проблематичність оцінки стратегічних планів.

На думку автора, конгломеративна диверсифікація є нетиповою для неприбуткових організацій, так як дані організації не використовують методику та інструменти, завдяки яким така диверсифікація можлива.

Таким чином, на основі дослідження теоретичних аспектів диверсифікації необхідно відзначити, що поняття «диверсифікація» більшістю авторів представлено як складний процес, який охоплює різноманітні організаційні, економічні, правові, соціальні та інші зміни на підприємстві, завданнями якого є підвищення ефективності виробництва, зниження ризику банкрутства, своєчасна реакція та адаптація змінам економічної кон'юнктури ринку з метою забезпечення росту прибутків за рахунок використання ринкових можливостей і формування, збереження і зміцнення конкурентних переваг та позицій на ринку (мікрорівень) [43].

На макрорівні диверсифікація має на меті [43]:

- розвиток пріоритетних галузей економіки та перелив капіталу з традиційних чи низько прибуткових галузей в найбільш перспективні та наукомісткі, високорентабельні галузі;

- удосконалення механізму трансферту технологій;
- формування господарського середовища ринкової економіки, розвиток ринкової інфраструктури за рахунок створення товаровиробниками власної інфраструктури;
- демонополізацію економіки шляхом розукрупнення об'єднань, появи нових суб'єктів ринку, посилення конкуренції;
- зміну галузевої структури економіки країни та розвиток міжгалузевих зв'язків.

Отже, досліджуючи методологічний підходи до визначення поняття «диверсифікація», можна відзначити корисну доцільність використання його для неприбуткових організацій.

Важливим у трактуванні поняття диверсифікації для неприбуткових організацій є результат, який базується на прагненні якомога ближче наблизитись до виконання місії організації, більш повного задоволення потреб цільової групи, суспільній корисності, соціальному ефекту, а не максимізації прибутку, як це бачимо на прикладі прибуткових підприємств.

Цілі, які, на думку автора, можуть стати орієнтиром для неприбуткових організацій на шляху до впровадження диверсифікації напрямів діяльності:

- 1) збільшення рівня задоволення та видів потреб цільової аудиторії;
- 2) актуалізація діяльності відповідно до зовнішніх викликів та зміни запитів цільової групи;
- 3) більш повне використання власних спроможностей та ресурсів;
- 4) професіоналізація та покращення стандартів праці.

1.2. Міжнародний досвід диверсифікації діяльності молодіжних громадських організацій

Міжнародний досвід диверсифікації діяльності громадських організацій є більш презентаційним, ніж вітчизняний. Зокрема, диверсифікація діяльності є невід'ємним інструментом у роботі міжнародних неприбуткових установ,

завданням яких є охоплення цільових груп цілих континентів, розвиток мереж представництв, партнерів та волонтерів по всьому світу. Диверсифікація є необхідною умовою реалізації місії громадських організацій у вирішенні проблем світових масштабів.

Одним із хороших прикладів організації із диверсифікованими напрямками діяльності є Союз польського харцерства Związek Harcerstwa Polskiego (далі - ZHP) – найбільша польська скаутська організація [33].

Основним завданням ZHP, як і Пласту, є праця із молоддю, яку групують у наступні вікові групи [33].:

- зухи (віком 6-10 років);
- харцери (віком 11-13 років);
- старші харцери (до 13-16 років);
- мандрівники (Rover Scouts, wędrownicy) (до 16-25 років).

Кожна із вікових груп має описану детальну методику (проби, вмілості, функціонування куренів, функції дорослих, функції дітей тощо), яка враховує особливості кожного віку.

Зокрема, визначеними засадами праці для останньої вікової групи - Rover Scout в ZHP є: праця над собою, пошук місця в суспільстві, служба [32].

Гаслом Rover Scout є : «Вийди в світ, побач, подумай - допоможи, тобто дій!» [32].

Найважливішим документом, який описує ідею Rover Scouts , є Кодекс. В ньому, зокрема, написано: «...Скаутувати в 15-18 років це значно більше ніж проходження кілометрів чи фізична витривалість. Це мистецтво сприйняття життя, яке нас оточує, це відкриті очі і вуха, це таємниця співжиття природи і людини. Мандрівка не буде пришвидшеною тупотом ніг, надлишком галасливого настрою, а буде тишею серед тиші лісу, зібраністю перед сходом чи заходом сонця. Це відчуття Rover Scout легко знайде в собі...» [32].

Зі слів Байдена Пауела, «Rover Scouts - це приготування до життя, а також прагнення до життя» [32].

Курені Rover Scouts в ЗНР мають свою методику праці, яка відмінна від методики праці куренів інших вікових груп. Наприклад, кількість членів куреня Rover Scouts не більша 12-15 осіб, курені можуть бути не пов'язані з куренями, в яких були до переходу в Rover Scout хлопці чи дівчата, курені можуть бути змішаними і фактично створюються тими середовищами, які виникли в молодших вікових групах [32].

В курені Rover Scout є одна доросла особа, - зв'язковий, який скеровує діяльність куреня, більше виконує функцію дорадника. Курінь не ділиться на гуртки, а діє однією групою; немає типових сходинок з визначеною програмою, як в попередніх вікових групах, - курінь працює над конкретними проектами в різних, визначених членами куреня, напрямках [32].

В описаній методиці визначені напрями праці куреня Rover Scout в ЗНР: інтелектуальний та духовний розвиток, орієнтація на світ, екологія, здоров'я та фізичний розвиток, економічне виховання, залучення до суспільного життя.

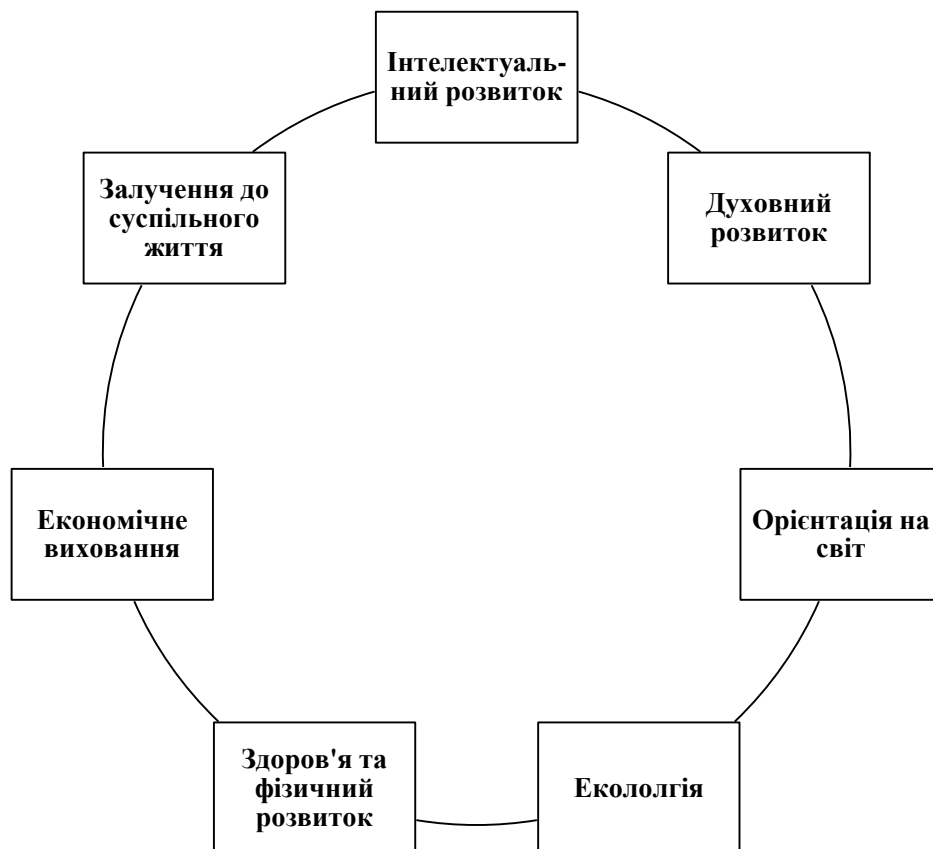

Рис. 1.1. Напрями праці за методикою куреня Rover Scout в ЗНР. Джерело: [32].

Окрім цих напрямків діяльності, програма діяльності куреня доповнюється [32]:

- спеціалізаціями, яких в ZHP визначено дванадцять;
- відзнаками служб (курінь визначає проект в рамках одного з десяти напрямків, під контролем зв'язкового реалізує його впродовж визначеного терміну, найчастіше впродовж року, і за підсумками виконання цього проекту, результати якого перевіряє методична комісія, отримує право носити відзнаку служби);
- службою, тобто різними проектами, акціями та іншою діяльністю, яка спрямована на різні соціальні проекти в суспільстві;
- залучення до управління цілою організацією.

Спеціалізації в програмі діяльності куреня Rover Scout в ZHP є наступні:

Рис. 1.2. Напрями спеціалізацій куреня Rover Scout в ЗНР. Джерело: дослідження М. Музали

Напрями служб для Rover Scouts – напрями, які реалізуються через довготривалі проекти окремих гуртків. Виокремлюють наступні напрями служб:

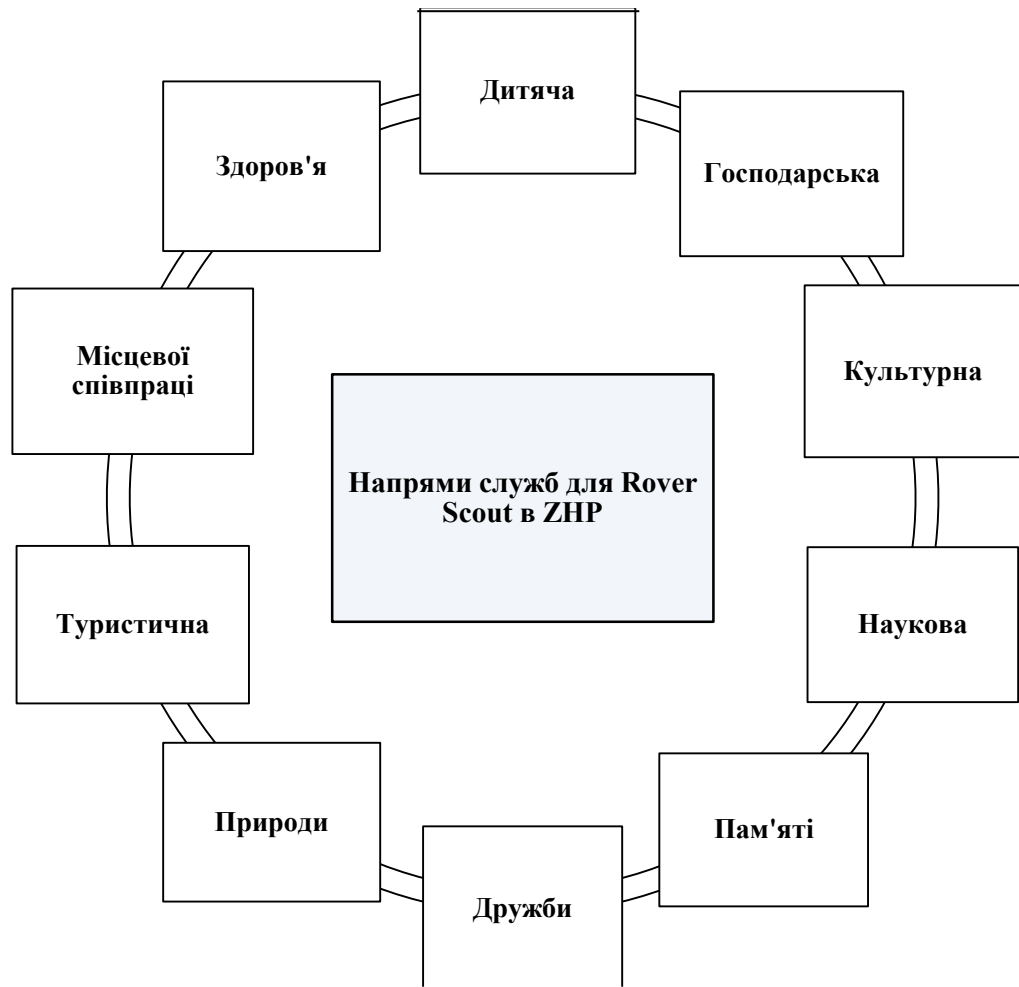

Рис. 1.3. Напрями служб для Rover Scout в ZHP. Джерело: [32].

Окрім спеціалізацій та відзнак служб, до методичних інструментів для Rover Scouts в ZHP належать [32]:

- так зване «відновлення присяги», коли людина у віці 16-18 років урочисто, як і під час присяги, перед своїми друзями підтверджує, що ті ідеали, які викладені в присязі, для неї і надалі залишаються ідеалами, попри те, що присягу вона складала у віці 11-12 років;

- ступені: в ZHP є шість ступенів, по два на кожну з вікових груп від 10 до 25 років; особливістю ступенів для Rover Scouts є їхня ідея та структура, коли немає наперед визначеного переліку необхідних пунктів для здачі, а Rover Scout із своїм опікуном формує власний, унікальний, перелік завдань для власного розвитку і під наглядом опікуна даний перелік реалізовує;

- вмілості: вмілості в ЗНР є чотирьохрівневі, останній рівень призначений власне для вікової групи Rover Scouts - його завдання близькі до рівня фахівця у конкретній ділянці;

- виховництво: Rover Scouts можуть бути виховниками в молодших вікових групах і розвиватись в рамках ступенів для виховників.

Методика праці з Rover Scouts неодноразово досліджувалась на можливість її застосування в організації Пласт. Щодо даного питання були прийняті конкретні управлінські рішення. Зокрема, на перших зборах КУПО, які відбулися відразу після закінчення п'ятого З'їзду СУПЕ (Союзу Українських Пластунів) 1954 року, була прийнята наступна резолюція: «Виховну програму в УПЮ-ів треба розділити на два виховні етапи:

а) до 15 років життя включно – в рамках трьох юнацьких проб;

б) від 16-ого до 17-ого включно – в рамках однієї з виховних груп:

- Передових (іспити вмілостей),

- Морського пластування,

- Літунського пластування».

На дев'ятих зборах КУПО в 1984 році за підсумками досліджень в станиці Торонто була прийнята резолюція: «Дати змогу зацікавленим краям та станицям чи країнам створити улад для вікової групи 16-19 літ на експериментальній базі. Проект правильника та програма вже розпрацьована членами Скобиного Круга. Зацікавлені зголосяться до проведу Скобиного Круга і їм звітуватимуть».

У листопаді 2018 року на Крайовому Пластовому З'їзді України була затверджена прийнята на КЗ УСП резолюція: «КЗ УСП вважає за доцільне розпочати процес перегляду вікових меж УПЮ, УСП, УПС спільно з булавами відповідних Уладів. КЗ УСП вважає за доцільне розпочати процес підготовки дорожньої карти створення роверскаутингу в Пласті».

Отже, диверсифікація напрямів роботи у віковій групі Rover Scouts молодіжної скаутської організації Союз польського харцерства є чудовим

інструментом у роботі із молоддю, який варто перейняти молодіжній організації Пласт.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА СТАНУ ТА УМОВ ФУНКЦІОНУВАННЯ СПЕЦІАЛІЗАЦІЙНИХ НАПРЯМІВ В СЕРЕДОВИЩІ ПЛАСТУ

2.1. Історичні аспекти розвитку молодіжної громадської організації

Пласт

Молодіжна громадська організація «Пласт» має більш як 100-літню історію свого розвитку.

Першим поштовхом до її виникнення стала організація у 1907 році англійським генералом Робертом Бейденом-Пауеллом експериментального скаутського табору на острові Броуксі на Темзі під Лондоном для 20 хлопчиків з різних соціальних сімей. Девізом скаутів був заклик «Будь готов!». Хлопчики практикувалися у слідознавстві, тренували спостережливість, в'язали «морські» вузли, вчилися розкладати вогнище та зараджувати пожежам, оволодівати навичками таборування та життя у «дикій» природі, вечорами слухали захопливі розповіді про подорожі, морські традиції, прапор тощо. Результати такого експерименту сьогодні відомі як Всесвітній скаутський рух, перший досвід якого було узагальнено в посібнику «Scouting for boys» – «Скаутинг для хлопців» авторства Бейдена-Пауелла. Про його популярність засвідчує переклад 35 мовами. Однією з фундаментальних основ скаутського руху, як декларується у Конституції Всесвітньої організації скаутського руху, є «Концепція цілісності природного світу» [5, с.21].

Взявши за основу скаутську організацію, засновник Пласту - доктор Олександр Тисовський - розробив унікальну виховну систему, як аналог до скаутської, але з певним рядом особливостей, які виокремлюють її сьогодні від інших скаутських організацій світу.

Відповідником терміну «скаутинг» (англ. «scouting», від «scout» – розвідник) обрано термін «пластування». Саме ж слово «пласт» походить від назви козаків-розвідників, яких називали пластунами [36].

Українська дослідниця-історик М. Гримич виокремлює три етапи становлення організації Пласт [15, с. 4-5]:

1) ініціальний, або західноукраїнський (період від 1911 року до Другої світової війни), який був інспірований і проходив «під прапором» національно-визвольних ідеалів;

2) «еміграційно-діаспорний» (спершу європейський, а пізніше переважно північноамериканський), базований на ідеї виховання (кінець 1940 років до здобуття Україною незалежності);

3) сучасний (відроджений в Україні, формально консолідований з північноамериканським і новостворений у країнах нової української еміграції).

Останній етап характеризується офіційним включенням Пласту в світову організацію скаутського руху.

Загальноприйнятно в історії розвитку організації Пласт виділяти 7 етапів. Водночас пластуном-дослідником історії Пласту, істориком А. Ребриком запропоновано доповнити періодику восьмим етапом.

Таблиця 2.1

Етапи розвитку молодіжної організації НСОУ «Пласт»

№ з/п	Період (роки)	Назва	Особливі риси	Історично важливі постаті
1	2	3	4	5
1.	1911-1920	«На заранні»	<p>У 1908 році засновник скаутського руху англієць Бейден-Пауелл видав книжку «Скаутинг для хлопців» (англ. «Scouting for boys»), яка була перекладена багатьма мовами світу.</p> <p>В 1911 році студенти Петро Франко та Іван Чмола засновують перші пластові гуртки. 21 квітня 1912 року відбулось складання першої присяги пластового гуртка при Академічній Гімназії у Львові, хоча офіційною датою заснування Пласту прийнято вважати 12 квітня 1912 року (гурток був заснований доктором Олександром Тисовським). Протягом 1912 року пластові гуртки поширились по всій Галичині. У 1913 р. було проведено перший мандрівний табір Пласту. 12 лютого 1914 року у Львові було скликано Пластовий З'їзд, на якому створено керівний орган Пласту - Центральну Пластову Управу (ЦПУ).</p> <p>З 1914 року, з початком Першої Світової війни більшість пластунів зголосилися воювати у складі формувань Українських Січових Стрільців. В 1918 році Пласт поживляє діяльність, яку поширює на центральну та східну частини України. На початку 1919 року із приходом більшовиків на центральні та східні українські землі Пласт був заборонений, а пізніше витіснений піонерським рухом. Організація існувала тільки в Галичині та на Волині, але під наглядом польської влади.</p>	Петро Франко, Іван Чмола, Олександр Тисовський, Іван Боберський
2.	1920-1930	«Віднова Пласту»	<p>Після занепаду Української Держави, Пласт відновлює діяльність, спершу в Карпатській Україні, а згодом серед української еміграційної молоді в країнах Західної Європи.</p> <p>Починає виходити ряд пластових публікацій, зокрема офіційний пластовий орган «Молоде життя», «Пробоем». Виходить у світ книжка Олександра Тисовського «Життя в Пласті».</p>	Андрей Шептицький, Роман Шухевич, Юрій Старосольський, Леонід Бачинський, Арсен Річинський

Продовж. табл. 2.1

1	2	3	4	5
			<p>До розбудови Пласту в цей час долучився і митрополит Шептицький, віддавши в оренду пластунам земельну площу на горі Сокіл та урочище Остодір у Карпатах.</p> <p>У 1922 році до Пласту вступає молодий Роман Шухевич, майбутній генерал-хорунжий Української Повстанської Армії.</p> <p>До 1924 року утворилося близько 30 юнацьких пластових полків і декілька окремих для старших пластунів.</p> <p>Пласт починає розвиватися поза етнічними землями України, організуються спільні пластові табори та контакти з українськими патріотичними організаціями. У цьому процесі значну роль відігравав пластун Юрій Старосольський.</p> <p>Пластові гуртки поза українськими землями формуються в Празі (Чехословаччина), Відні, Лінці (Австрія), Мюнхені (Німеччина), Франції, США, Канаді, Австралії.</p> <p>У 1928 році заборонена легальна діяльність Пласту на Волині, а 1930 році - в Галичині.</p>	
3.	1930-1944	«За існування своєї нації»	<p>На початку 1930 років Пласт вимушений працювати у підпіллі (на Галичині та Волині, але у цей же час на Закарпатті Пласт має найбільший розвиток), під проводом конспіративного Пластового Центру та Верховної Пластової Команди. Через утиски з боку влади та офіційну заборону діяльності, пластуни перейшли у напівлегальне становище.</p> <p>Польська влада карає всі прояви праці Пласту арештами та висилкою до концентраційного табору. Серед провідників та активних членів ОУН та УПА - виховані «Пластом» провідник ОУН(б) Степан Бандера та генерал-хорунжий УПА Роман Шухевич.</p>	Степан Бандера, Роман Шухевич, члени куренів «Лісові Чорти», «Бурлаки», «Ті, що греблі рвуть»

Продовж. табл. 2.1

1	2	3	4	5
			<p>Єдиною легальною пластовою організацією був «Союз Українських Пластунів Емігрантів» (СУПЕ у Празі. Тут видається пластова література, часописи, зокрема журнал «Вогні».</p> <p>Пластуни в Польщі конспірували свою діяльність під виглядом організації «Комісії Виховних Осель і Мандрівок Молоді» (КВОММ).</p> <p>У 1934-1936 роках «Пласт» переживає кризу через тиск з боку польської влади та брак кадрів. В 1939 році із початком Другої світової війни, «Пласт» робить спробу відновити діяльність в Україні. Проте німецька окупаційна влада не дозволяє існування пластової організації, і пластуни змушені продовжувати діяльність нелегально.</p>	
4.	1945-1950	«Великі завдання»	<p>Після Другої світової війни пластові гуртки з Головною Пластовою Старшиною та Радою організуються в діаспорі: Мюнхені, країнах Північної та Південної Америки, Австралії, Англії, Австрії, Франції тощо.</p> <p>Пластуни беруть участь у першому повоєнному «Джемборі миру» у Франції у 1947 році, відбувається Ювілейне Свято Весни в Міттенвальді за участю близько 1500 пластунів. Проходить Перший Пластовий Конгрес в Ашаффенбурзі, який визначив долю Пласту на наступні кілька десятиліть.</p>	Яро Гладкий, Северин Левицький, Цьопа Паліїв, Мирон Федусевич, Атанас Фіголь
5.	1950-1988	Розвиток Пласту у діаспорі	<p>З 1950 року український Пласт розвинув активну діяльність на нових місцях поселення українців: Австралії, Аргентині, Канаді, Великобританії, Німеччині, США. Проводяться пластові заняття, вишколи, виховні та спеціалізаційні табори. Видаються журнали для виховників «Вогонь Орлиної Ради», «В дорогу з юнацтвом», «Готуйсь», «Юнак», «Пластовий Шлях», «Посібник зв'язкового». Організуються перші табори «Лісова Школа», «Золота Булава», КВТ, а також мистецький змаг «Орликіада».</p>	Северин Левицький, Роман Копач, Юрій Старосольський, Ярослава Рубель, Орест Гаврилюк, Ольга Кузьмович, Леонід Бачинський, Оксана Закидальська

Продовж. табл. 2.1

1	2	3	4	5
			<p>В Аргентині, Австралії, Великій Британії, США, Канаді та Німеччині створені керівні органи Пласту - крайові проводи.</p> <p>У 1954 році було створено Конференцію Українських Пластових Організацій, для обрання єдиного проводу та координування діяльності світового Пласту.</p>	<p>Петро Содоль, Микола Василик, Богдан Сітницький, Керекеш</p>
6.	з 1989-1999	<p>«Відродження Пласту на незалежній Україні»</p>	<p>Наприкінці вісімдесятих років ХХ століття у зв'язку із зміною політичної ситуації в різних середовищах та місцевостях виникають пластові групи. Уже в 1990 році вони були в Луцьку, Києві, Донецьку, найширше Пласт розвинув діяльність на теренах Львівщини та Львова.</p> <p>17 липня 1989 року організовано перший пластовий табір на українських землях після Другої Світової війни.</p> <p>22 лютого 1990 року Міською радою Львова затверджено Статут пластового товариства.</p> <p>Пласт в еміграції активно допомагає розвитку Пласту. На початок 1995 року організація нараховує 3500 учасників. Осередки Пласту відновлюються по всій Західній та Центральній Україні, а також на Сході і в Криму.</p> <p>У серпні 1996 року на Закарпатті відбувається 1 Всеукраїнське джемборі (скаутська зустріч).</p> <p>Одним із відомих особистостей-пластунів даного періоду є член куреня «Червона Калина» Любомир Гузар, який 22 квітня 1996 року Папою Іваном-Павлом II визнаний Єпископом і призначений екзархом Кисво-Вишгородським.</p>	<p>Любомир Гузар, Орест Гаврилюк, Богдан Гасюк, Богдан Генега, Іван Нецько, Олесь Криський, Ігор Юхновський, Віталій Окуневський, Василь Щекун</p>

Продовж. табл. 2.1

1	2	3	4	5
7.	2000-жовтень 2018	«Столітнім шляхом»	<p>У 2000 році Пласт отримує національний статус. Українська скаутська організація стає Національною скаутською організацією Пласт.</p> <p>У 2002 році відбувається святкування 90-ліття Пласту – ЮМПЗ «Відкриваємо планету Україна».</p> <p>У 2008 році Президентом України видано указ «Про заходи щодо сприяння розвитку пластового (скаутського) руху в Україні».</p> <p>У липні 2008 року на тридцять восьмій Всесвітній скаутській конференції в Кореї Національна організація скаутів України стала складовою Всесвітньої скаутської організації.</p> <p>У 2009 році біля Тернополя відбувається II Всеукраїнське пластове джемборі.</p> <p>В рамках святкування 100-ліття українського «Пласту» і відзначаючи 155-ліття Роберта Бейден-Пауелла, пластуни 22 лютого 2012 року створили Опікунську раду організації - дорадчий орган, який очолив Богдан Гаврилишин, - пластун, український, канадський, швейцарський економіст, громадський діяч, меценат, колишній член Римського клубу, президент Фонду Богдана Гаврилишина.</p> <p>12 квітня 2012 року в Івано-Франківську урочисто відкрито перший у світі пам'ятник «Пластунам, що не зламали своїх присяг».</p> <p>У серпні 2012 року у Львові з нагоди 100-ліття українського скаутингу відбулася ювілейна Міжкрайової пластова зустріч (ЮМПЗ).</p> <p>Протягом 2013-2014 років пластуни брали активну участь у Революції гідності, а згодом – стали учасниками АТО.</p> <p>14 жовтня 2015 року підписано Договір про співпрацю між Міністерством освіти і науки України та Національною скаутською організацією України – «Пласт».</p>	<p>Андрій Гарматій, Богдан Гаврилишин, Борис Гудзяк, Орест Субтельний, Любомир Гузар, Ярослава Рубель, Олесь Криськів</p>

Продовж. табл. 2.1

1	2	3	4	5
			<p>У квітні, 2017 року відбувся перший «тиждень Пласту» в українському парламенті.</p> <p>У цьому ж році на першому засіданні Опікунської ради Пласту обрано нового голову - Владика Бориса Гудзяка, - члена пластового куреня «Орден Хрестоносців», єпископа УГКЦ, голови єпархії св. Володимира Великого у Парижі, для українців візантійського обряду у Франції, країнах Бенілюксу та Швейцарії, громадського діяча, провідного науковця у галузі церковної історії, президента УКУ.</p> <p>У серпні 2017 року в Міттенвальді (Німеччина) відбувається святкування 105 річниці Пласту</p>	
8.	з листопада 2018 по даний час	«Шлях до спроможності»	<p>Організацією охоплено близько 10 000 членів</p> <p>24-25 листопада у Києві на засіданні найвищого керівного органу - Крайовому Пластовому З'їзді прийнято стратегію розвитку Пласту до 2030 року.</p>	<p>Борис Гудзяк, Євген Глібовицький, Михайло Винницький, Станіслав Андрійчук, Ольга Герус</p>

Складено за даними: [36], [37] та на основі досліджень А. Ребрика.

Перший етап (1911-1920 роки) охоплює події заснування організації Пласт.

У 1908 році засновник скаутського руху англієць Бейден-Пауелл видав книжку «Скаутинг для хлопців» (англ. «Scouting for boys»), яка була перекладена багатьма мовами світу. Зокрема українською мовою її переклав Олександр Тисовський, один із засновників перших пластових (скаутських) гуртків при Академічній гімназії у Львові [37].

Незалежно від Тисовського пластові гуртки розпочали також створювати Іван Чмола та Петро Франко. Якщо останні акцентували принципи пластування на фізичному та військовому розвитку, то Олександр Тисовський займався теоретичним вихованням молоді. Він розробив систему пластових проб (завдань), які мали виконати пластуни, для того щоб отримувати нові звання та вдосконалювати себе. За кілька місяців діяльності, 12 квітня 1912 року, перша проба на ступінь «учасника» була зарахована та прийнято Пластову присягу на вірність Богові та Україні близько 40 особами, що вважається офіційною датою заснування «Пласту» [37].

1911 рік для українських молодіжних організацій був характерний різким підйомом патріотизму та цікавості молоді до українських військових традицій.

Протягом 1912 року пластові гуртки поширились по всій Галичині. Австрійська влада ставилася прихильно до створення спортивних молодіжних організацій і тому підтримувала діяльність «Пласту».

У 1913 році було проведено перший мандрівний табір Пласту. На початку 1914 року пластові осередки вже існували у всіх великих містах Галичини. Однак вони не співпрацювали між собою та не мали централізованої влади. З метою координації праці пластових гуртків 12 лютого 1914 року у Львові було скликано Пластовий З'їзд, на якому створено керівний орган Пласту - Центральну Пластову Управу (ЦПУ). ЦПУ провела реєстрацію всіх пластових осередків та розділила їх на 11 округ. Було налагоджено видання пластової літератури, затверджено проект пластового однострою та пластових відзнак [37].

Кількість пластунів станом на 1914 рік становила близько 800 осіб, а осередки організації поширилися по всій території Галичини та Буковини [37].

За зразками Олександра Тисовського відновлювалися та творилися нові пластові частини у різних школах Галичини. Найсильнішим стимулом було бажання активно виявити свої патріотичні почуття, виплекані подіями визвольної боротьби. Молодь, що поверталася додому після припинення воєнних дій, не була зневірена, її оптимізм впливав із пластової настанови до життя, а патріотизм вони черпали із створеного вже тоді гасла. Мандрівки по Карпатах, Поділлі, Волині, Поліссі поглиблювали почуття зв'язку із своїм народом та почуття соборності [14, с. 14-15].

За три роки діяльності відомості про «Пласт» як про військову патріотичну організацію поширилися по всій Західній Україні, і з 1914 року, з початком Першої Світової війни більшість пластунів зголосилися воювати у складі формувань Січових Стрільців. Загалом, до Січових стрільців зголосилося близько 2,5 тисячі молоді з організацій «Сокіл», «Січ» та «Пласт» [37].

Із проголошенням Першого Універсалу Центральної Ради, «Пласт» почав поширювати свою діяльність на землях Наддніпрянської України. Найбільшими пластовими осередками стали Біла Церква, Кам'янець-Подільський та Чернігів.

Щодо діяльності пластунів в інших містах відомо дуже мало, тому сказати про їхній вплив та чисельність доволі важко.

Перший юнацький пластовий курінь на Наддніпрянській Україні був створений у Білій Церкві. Засновником його став колишній інструктор «Російських Бой-скаутів» Євген Слабченко (Деслав) [37].

Українська влада ставилась прихильно до створення пластових куренів. Розвитком пластових гуртків займалися різні установи УНР.

Протягом 1918 року за підтримки гетьмана Павла Скоропадського було створено пластові гуртки при кожній українізованій гімназії. Таким чином «Пласт» поживав діяльність в таких містах як Фастів, Катеринослав, Київ, Вінниця, Канів [37].

Після повалення Гетьманату та приходу до влади Директорії, пластуни склали ядро старшинських кадрів новоствореної Армії УНР. Найбільше відзначились І. Чмола, який був старшиною УСС під час Першої Світової Війни а потім полковником Січових Стрільців, Петро Франко, що був старшиною УСС та Січових Стрільців Дієвої Армії УНР, Федь Черник, який відзначився у Бою під Мотовилівкою, Олена Степанівна, Осип Яримович, Северин Яремкевич [37].

Пластуни також брали участь у Листопадовому Чині 1 листопада 1918 року.

На початку 1919 року українська армія була близькою до катастрофи: на сході наступали більшовики, а на заході поляки та румуни. Серед усіх окупованих територіях, «Пласту» дозволили існувати тільки в Галичині та Волині, але із цензурою пластових підручників та під наглядом польської поліції. На території, окупованій більшовиками, «Пласт» був заборонений одразу, а пізніше витіснений піонерським рухом.

Єдиною скаутською організацією, якій було дозволено існувати на терені УРСР була київська «Спілка Бой-скаутів Росії», проте її заборонили у 1924 році [36], [37].

Другий етап (1920-1930 роки) характеризує події відновлення організації Пласт. Після занепаду Української Держави, Пласт відновлює діяльність, спочатку на теренах Західної України, а згодом серед української еміграційної молоді в країнах Західної Європи [36].

Польська влада не надала великого значення «Пласту», і тому він мав змогу відновитись у вигляді невеликих пластових гуртків при українських школах.

В Пласті масово гуртується українська шкільна, селянська та робітничка молодь. Починає виходити ряд пластових публікацій, зокрема офіційний пластовий орган «Молоде життя». Виходить в світ книжка Олександра Тисовського «Життя в Пласті».

До розбудови Пласту в цей час долучився також член Пласту і митрополит Андрей Шептицький, подарувавши пластунам ділянку землі на горі Сокіл та урочище Остодір у Карпатах.

У 1922 році до «Пласту» вступає молодий Роман Шухевич, майбутній генерал-хорунжий Української Повстанської Армії. За членства в «Пласті» Шухевич брав активну участь у спортивних змаганнях та культурних заходах, проводив активну виховну діяльність [36].

Загалом, до 1924 року утворилося близько 30 юнацьких пластових полків та декілька окремих для старших пластунів.

«Пласт» поза етнічними землями України розвивався меншими темпами, однак теж докладав зусиль для організації спільних пластових таборів та контактів з українськими патріотичними організаціями. У цьому процесі значну роль відігравав майбутній Начальний Пластун Юрій Старосольський.

Для українських емігрантів, «Пласт» став гарною нагодою виховати своїх дітей у патріотичному дусі та любові до України. Пластові гуртки поза українськими землями формуються в Празі (Чехословаччина), Відні, Лінці (Австрія), Мюнхені (Німеччина), Франції, США, Канаді, Австралії [36], [37].

У 1923 році польська влада почала більш активно цікавитись діяльністю українських патріотичних організацій на Західній Україні. В цей час збільшується тиск на пластунів, забороняються проведення таборів та вишколів. Зрештою, у 1928 році було заборонено легальну діяльність «Пласту» на Волині, а у 1930 році - на Галичині.

Третій етап (1930-1944 роки) охарактеризував участь пластунів у національно-визвольній боротьбі.

На початку 1930 років «Пласт» вимушений був працювати у підпіллі, під проводом конспіративного Пластового Центру та Верховної Пластової Команди. Через утиски з боку влади та офіційну заборону діяльності, пластуни перейшли у напівлегальне становище. «Пласт» починає активніше

співпрацювати з ОУН, отримувати і розповсюджувати націоналістичне видання «Сурма» [36], [37].

Через співпрацю з ОУН, багатьох пластунів було закатовано у концентраційному таборі Березі Картузькій (Білорусія), а за часів радянської окупації - вислано в Сибір.

Багато з провідників та активних членів ОУН та УПА були виховані «Пластом», зокрема провідник ОУН(б) Степан Бандера, генерал-хорунжий Української повстанської Армії Роман Шухевич [36], [37].

Єдиною легальною пластовою організацією залишився «Союз Українських Пластунів Емігрантів» (СУПЕ), який знаходився у Празі. Тут продовжувалося видання літератури, пластових часописів, зокрема журналу «Вогні». Пластуни в Польщі конспірували свою діяльність під виглядом організації «Комісії Виховних Осель і Мандрівок Молоді» (КВОММ) [36], [37].

У 1934—1936 роках «Пласт» переживає кризу через великий тиск з боку польської влади та брак кадрів. У 1938 році, із проголошенням автономної Карпатської України, пластуни творять «Організацію Народної Оборони» та Карпатську Січ. Однак, у ніч, з 13 на 14 березня 1939 року угорські війська розпочали наступ на Карпатську Україну, і за кілька днів було окуповано її найбільші міста та столицю - місто Хуст. Окремі частини Карпатської Січі продовжували боротьбу у гірських районах до травня 1939 року. На окупованих територіях діяльність «Пласту» та інших українських патріотичних організацій була заборонена [36], [37].

Німецька влада не була зацікавлена в існуванні іноземних патріотичних організацій на території, окупованій її військами. Перший безпосередній контакт німецьких військ із «Пластом» відбувся під час окупації Чехословаччини у 1938 році. Тоді «Пласт» діяв під виглядом СУПЕ, і об'єднував українських емігрантів у Празі. Діяльність пластунів була заборонена, а її діячів заарештовано. У 1941 році, із початком німецько-радянської війни, пластуни спробували відновити свою діяльність у Західній та

Наддніпрянській Україні під виглядом «Виховної Спільноти Української Молоді» (ВСУМ), але безуспішно [36], [37].

Четвертий етап (1945-1950 роки) охарактеризував період другого відновлення організації Пласт.

В післявоєнний час велика кількість українців залишилися поза межами України. Відповідно розпочали організовуватися пластові гуртки серед діаспори у багатьох місцевостях з Головною Пластовою Старшиною та Радою в Мюнхені. Пласт діяв в країнах Північної та Південної Америки, Австралії, Англії, Австрії, Франції тощо [36].

П'ятий етап (1950-1989 роки) охарактеризував розвиток Пласту в українській діаспорі.

З 1950 року український Пласт розвинув активну діяльність в українській діаспорі Австралії, Аргентини, Канади, Великої Британії, Німеччини, США.

Тут проводяться пластові заняття, вишколи, виховні та спеціалізаційні табори. Видаються для виховників журнали «Вогонь Орлиної Ради», «В дорогу з юнацтвом», «Готуйсь», «Юнак», «Пластовий Шлях». Також було видано посібник «Посібник зв'язкового» [36], [37].

В Аргентині, Австралії, Великій Британії, США, Канаді та Німеччині були створені керівні органи Пласту - крайові проводи.

У 1954 році було створено Конференцію Українських Пластових Організацій, для обрання єдиного проводу та координування діяльності світового Пласту [37].

Шостий етап (розпочався з 1990 року) охарактеризував відродження Пласту на незалежній Україні.

Наприкінці вісімдесятих років ХХ століття у Радянському Союзі змінилася політична ситуація: уряд зменшив контроль над закордонними контактами. Постали організації, які сприяли національному відродженню, розпочалося відродження скаутського руху.

Перший пластовий табір на українських землях після Другої Світової війни було організовано 17 липня 1989 року. Однак, невдовзі на нього було

здійснено напад агентами КДБ, спецпідрозділами МВС та райкомом ЛКСМУ Львова [36], [37].

З 1985 року розпочався процес відродження і розвитку організації. Завдяки праці окремих осіб та підтримці деяких нових організацій виникли пластові групи в різних середовищах та місцевостях.

У 1990 році Пласт діяв у наступних містах: Львові, Дрогобичі, Бориславі, Луцьку, Києві, Донецьку, але найширше організація розгорнула свою діяльність на теренах Львівщини [37].

Пластуни в еміграції активно допомагали розвитку Пласту в Україні. На початок 1995 року організація нараховувала 3500 учасників.

Станом на 2006 рік членами Пласту були близько 10 000 членів в Україні та 3000 членів за кордоном [37].

У 2008 році Президент України видав указ «Про заходи щодо сприяння розвитку пластового (скаутського) руху в Україні». Крім того, підписано угоду із Міністерством освіти і науки України [37].

Україна сьогодні є складовою Всесвітньої скаутської організації. Вона в ній представлена Національною організацією скаутів України, куди її офіційно прийняли у липні 2008 року, на тридцять восьмій Всесвітній скаутській конференції в Кореї [37]. Таким чином пластуни отримали змогу інтегруватись у світове скаутське суспільство.

В рамках святкування 100-ліття українського «Пласту» і відзначаючи 155-ліття Роберта Бейдена-Пауелла, пластуни 22 лютого 2012 року створили Опікунську раду організації - дорадчий орган, який очолив почесний її голова Богдан Гаврилишин, а координатором стала депутат Верховної Ради України Леся Оробець [27, с. 3].

Святкування столітнього ювілею «Пласту» - Національної скаутської організації України супроводжувалося цілою низкою заходів у різних регіонах України.

Зокрема, у квітні 2012 року провівся всеукраїнський марафон, девізом якого було «100 заходів по всій Україні».

В Івано-Франківську відбулася прес-конференція з нагоди святкування 100-ліття «Пласту» та відкрито експозицію «Пласт - 100 років великої історії».

Проведено конкурс крайових вишколів.

У Львові проведено скаутський ярмарок «Пластова кооперація» [18, с. 46].

Чернівецькі пластуни з нагоди 100-ліття «Пласту» відкрили сквер, метою якого було стати новою візитівкою міста [21, с. 9].

Крім того, була проведена велика кількість заходів на заході і на сході, півночі і півдні України, а також далеко за її межами. Даній події присвячено прес-конференцію, яка проведена 17 квітня 2012 року в інформаційній залі УНІАН (Київ), а у Криму в 2012 році проведено Окружний Пластовий з'їзд.

За даними газети «Свобода», в Антарктиді один із піків назвали «Пік 100-ліття «Пласту».

12 квітня 2012 року в Івано-Франківську урочисто відкрито перший у світі пам'ятник «Пластунам, що не зламали своїх присяг», участь у якому взяли близько трьохсот пластунів із Івано-Франківська, Коломиї, Львова, Тернополя, Києва, Луцька та Чернівців. Даний пам'ятник було встановлено за фінансової підтримки пластунів із Донеччини, Дніпропетровщини та Франківщини, українських студентів з Оксфорду та пластунів із Лондона.

Урочистості з нагоди 100-ліття українського скаутингу, призначені на серпень 2012 року, відбулися під час ювілейної Міжкрайової пластової зустрічі у Львові, де було не тільки підведено підсумки столітньої діяльності організації, а й окреслено шляхи її подальшого розвитку, що ведуть до формування громадянського суспільства в Україні [18, с. 46].

Сьогодні Пласт є чисельною скаутською організацією, учасниками якої є приблизно 10000 осіб з усієї України. Пласт організовує численні табори, кожен з яких має свою спеціалізацію (летунський, морський, військовий, спортивний, мандрівний, виховно-вишкільний, мистецький та ін.).

У планах організації - щоб у 2025 році чисельність пластунів зростає до 20000 [2].

2.2. Дослідження організації Пласт як структури із диверсифікованими напрямками діяльності

Молодіжна організація Пласт має достатньо диверсифіковану структуру, яка змінюється із часом та розвиває більше напрямків діяльності.

Зокрема, для волонтера, який приходить до «Пласту», пропонуються наступні напрями залучення:

Рис. 2.1. Напрями залучення волонтера в Пласті. Складено автором

Сьогодні молодь у Пласті має змогу об'єднуватися також і за професійними компетенціями.

Зокрема, з лютого 2017 року у «Пласті» розпочато роботу з відновлення та посилення капеланської служби Пласту, метою якої є сприяти у реалізації мети організації та плекати релігійне виховання молоді.

2 листопада 2017 року відбулась перша зустріч отців-капеланів та духівників, що є членами Пласту.

У грудні 2018 року розпочала роботу медична служба Пласту. Ціль створення даної служби – надання можливості пластунам поєднати улюблену справу (медицину) та улюблене середовище (Пласт) [42].

Завданням служби є не лише полегшити обов'язки комендантів щодо пошуку медичного забезпечення акції, але й у подальшому проводити тренінги та вишколи як для медиків (для збагачення і обміну досвідом) так і для виховників, зв'язкових, комендантів.

Першим кроком у розвитку медичної служби є формування єдиної бази пластунів, які є тим чи іншим чином поєднані із медициною. Згодом дана база стане використовуватись при підтримці пластових заходів міжкрайового, крайового, окружного, станичного та курінного (гніздового) рівнів.

До медичної служби запрошують усіх пластунів, які є: середнім та молодшим медперсоналом; абітурієнтами і студентами коледжів (ВНЗ); парамедиками; лікарями, провізорами [42].

На сьогодні складено медіаплан та коригується план діяльності на рік. Розпочато роботу із зголошеними волонтерами.

Отже, напрями залучення та діяльності для волонтерів у Пласті є достатньо різноманітними.

Об'єктом дослідження у даній роботі стали диверсифіковані напрями діяльності в організації «Пласт» - спеціалізації.

Спеціалізація (спеціальність) в «Пласті» - це додаткова до основної програми пластового самовиховання програма знань, вмінь та навичок (вмілостей) в певній галузі пластування; спеціалізації є двох типів – життя в природі (наприклад, морське летунське мандрівне, мистецька та інші форми спеціалізованого пластування) і життя в суспільстві (міжнародна, організаційна, соціальна та інші види адміністративних служб) [Додаток А].

Перші згадки про спеціалізаційне пластування можна знайти в архівах періоду становлення Пласту в Україні.

Так, 1923 року в місті Стрию було засновано перший водний пластовий гурток «Бобри», який із 17 до 24 серпня 1924 року організував у селі Іванівці, на березі річки Стрий, перший водний табір для стрийських пластунів. Перший крайовий водний пластовий табір для галицьких пластунів відбувся 23 липня 1927 року у селі Монастирець над Дністром. Його учасник Є. Полотнюк зазначав: «...бувши учнем гімназії, я брав активну участь в «Пласті» і ОУН. Разом з Р. Шухевичем, Я. Гладким («Яром»), І. Сенівим, М. Ганушевським, М. Скочилясом та іншими пластунами був співосновником старшопластунського куреня «Чорноморці» й організував табори водного пластування над Дністром» [7, с. 306].

Починаючи з кінця 1928 року, І. Чмола у Славську організував зимові (лещетарські) пластові табори, на яких навчав техніки пересування на лижах та проводив лижні мандрівки. З 27 грудня до 3 січня 1930 року вже відбувався другий табір. Його керівником також став І. Чмола. Табір був розрахований на старших пластунів [29, с. 4].

Спеціалізаційне пластування є додатковою частиною пластової виховної системи і розраховане на юнацтво, що вже досягнуло пластового вироблення і готове приступити до відповідної третьої проби.

Заняття спеціалізацією відбуваються у спеціалізаційних гуртках чи на окремих таборах, згідно з відповідними програмами з використанням специфічних засобів та прийомів, із забезпеченням всіх передбачених заходів безпеки [39].

Інструктори володіють необхідними знаннями та вміннями, здобутими на профільних вишколах, що потверджено відповідними посвідками державного взірця [39].

Для досягнення найкращих результатів та забезпечення тяглості традицій інструктори певної спеціалізації створюють свої об'єднання – Референтури спеціалізацій.

На сьогодні офіційно виокремлено чотирнадцять напрямів спеціалізацій у Пласті:

Рис. 2.2. Напрями спеціалізацій у Пласті. Джерело: [39]

Даними напрямками опікуються як старшопластунські курені, так і волонтери, зацікавлені в їх розвитку.

Заходи в рамках спеціалізаційних напрямів пластування представлені досить широко, але можна виокремити найвідоміші із них:

Таблиця 2.2

Заходи спеціалізаційного пластування

Вид спеціалізаційного напрямку	Курені УСП та УПС, які координують напрям	Заходи спеціалізаційного пластування
1	2	3
Альпінізм та скелелазіння	1 курінь УСП «Ватага Бураків», підготовчий курінь УСП «Бунтарки»,	Крайовий вишкіл зі скелелазіння «Каменярь»,

Продовж. табл. 2.2

1	2	3
	50 курінь УСП «Червоні маки» та інші	семінар зі скелелазіння «Колюмб», семінар з альпінізму «Білий Джек», Крайовий туристично-вишкільний табір «Побурлакуємо світами» та інші
Велосипедна	15 курінь УСП «Орден Залізної Остроги», підготовчий курінь УСП «Борисфен»	Крайовий мандрівний табір «Ревор», велосипедний мандрівний табір «Шприха» та інші
Військова	15 курінь УСП «Орден Залізної Остроги», підготовчий курінь «Дубове листя», 13 курінь УПС «Дубова кора», 29 курінь УСП «Сіроманці», 25 курінь УСП «Чорноморці», підготовчий курінь УСП «Карпатські орли» та інші	Міжстанична військово-патріотична спартакіада «Експльозія», вишкіл стрілецької вправності «Стрелець», вишкіл бойових мистецтв «Борець», вишкіл та змагання із бойових мистецтв «Виклик», вишкіл тактичної підготовки «Терен», вишкіл із виживання «Перо», вишкіл «Розвідник», турніри із пейнтболу в різних містах, курс з тактичної медицини «Пластун-рятівник», парашутний вишкіл «Десант», Крайовий військово-патріотичний табір «Легіон», курси інструкторів військового пластування та інші
Екологічна	29 курінь УСП «Сіроманці», 9 курінь УСП «Одержимі», 101 курінь УСП «Карпатські Вовки»	Крайовий екологічно-вишкільний табір «Вовча Школа», крайові екологічні табори для УПН та інші
Етнографічна	32 курінь УСП «Степові Відьми»	вишколи української міфології для УПН, Крайовий апробаційний етнологічний табір «Етноколесо», Крайовий Вишкіл Української Міфології, етнографічна експедиція «юний етнограф», проект «українська вишиванка», тематичні етно-зустрічі у різних регіонах України, етно-кава (зустрічі та бесіди на етно-теми із кваліфікованими етнографами), чілаут-семінар «Люлі-люлі», дослідження генеалогічного дерева, кваліфікаційні вишколи для інструкторів етнопластування та інші

Продовж. табл. 2.2

1	2	3
Кінна	Підготовчий курінь УСП «Щезники», 12 курінь УСП «Рутенія», 14 курінь УСП «Спартанки», 15 курінь УСП «Орден Залізної Остроги»	Крайовий кінно-спортивний вишкільний табір УПЮ «Герць», Крайовий кінно-мандрівний вишкільний табір УСП «Кавалерія», весняні та осінні вишколи з їзди верхи для УПЮ та УСП, Зимовий вишкіл з їзди саньми для УПЮ та УСП та інші
Летунська	7 курінь УСП та 18 курінь УПС «Чота Крилатих»	Крайовий летунський табір «Чота Крилатих», авіаційний вишкіл «Ешелон», Авіаційний вишкіл «М'яка посадка», вишкіл парашутної підготовки «UP», вишкіл парашутної підготовки «Десант», вишкіл з парапланеризму «Льотна школа», вишкіл з папапланеризму «Вище неба», паради повітряних зміїв та інші
Мандрівництво	6 курінь УСП «Буриверхи», 15 курінь УСП «Орден Залізної Остроги», 3 курінь УСП «Лісові чорти», 4 курінь УСП «Ті, що греблі рвуть», 1 курінь УСП «Ватага бурлаків», підготовчий курінь УСП «Бунтарки», 3 курінь УСП «Лісові Чорти», 12 курінь УСП «Рутенія» та інші	Крайовий мандрівний вишкільний табір «Говерля», Всеукраїнські змагання із пішого мандрівництва «Стежками героїв», Крайовий змаг із пішого мандрівництва «Осінній рейд», скельний вишкіл «Крок по вертикалі», вишкіл зі скелелазіння «Каменярь» та інші
Мистецька	46 курінь УСП «Літавиці», 48 курінь УСП «Орликівці»	Крайовий мистецько-вишкільний табір «Метаморфози», міжкрайовий мистецький пленер «Без Меж», крайові новацькі табори, Крайовий інтелектуально-мистецький фестиваль «Орликіада» та інші
Морська	25 курінь УСП «Чорноморці», 16 курінь УСП «Чорноморські хвилі»	Вишколи («Вітрильний вишкіл», «Мазури», «Завіша Чарна»), водний вишкіл практичного пластування «Черемош»,

Продовж. табл. 2.2

1	2	3
		Крайовий мандрівний морський табір «Друга стихія», Крайовий морський табір, акції («День моря», Свічка пам'яті Шухевича, Відкриття вітрильного сезону, «Чорноморський бал»), сплави, виїзди на воду «Свято моря», морські точки на Святих весни, теренівки та інші
Рольового руху	5 курінь УСП та 20 курінь УПС «Орден Хрестоносців»	Вишколи «Рольовик», «Вогняне шоу» «Зимовий табір», клуб любителів ігор «Таверна «Веселий Віслюк», Крайовий табір історичної стилізації «Світанкові Віхи», Зимовий табір, вишколи «Рольовик» та «Вогняне шоу» та інші
Сноубординг та лещетарство	31 курінь УСП «Вовкулаки», підготовчий курінь УСП «Бунтарки», 3 курінь УСП «Лісові чорти», 15 курінь УСП «Орден Залізної Остроги», 29 курінь УСП «Сіроманці» та інші	Інструкторські вишколи («Школа Інструкторів Сноубордингу», «Школа Інструкторів Лещетарства», «Школа карвінгу»), вишколи для УПЮ і УСП (крайовий вишкіл сноубордингу «Без Гальма», крайовий вишкіл лещетарства «Школа Аматорів Лещетарства»), благодійний табір для пластунів зі Сходу «Різдвяна подорож» станичні, міжстаничні та крайові лещетарські табори та інші
Спортивна	23 курінь УСП «Червона Калина», 27 курінь УСП «Хмельниченки», 14 курінь УСП «Спартанки», 50 курінь УСП «Червоні Маки» та інші	Крайовий спортивно-вишкільний табір «Калиновий оберіг», Крайовий спортивно-інтерактивний табір «КВЕСТ», Крайова пластова спартакіада, спортові інтерактивні теренівки та інші

Складено за даними: [39], на основі власних досліджень.

Зацікавлення спеціалізаційним пластуванням стало приводом для створення спеціалізаційних пластових гуртків УПЮ, де поряд із загальною виховною програмою юнак чи юначка має змогу отримати знання та досвід із обраної ним спеціалізації та отримати відповідні підтвердження власних навиків і вмій.

Так, на XV Крайовому Пластовому З'їзді погоджено рішення щодо особливостей праці спеціалізаційного гуртка УПЮ морського пластування - морської залоги. Такий досвід є досить позитивним сигналом для подальшої популяризації та використання у виховній методі елементів спеціалізаційного пластування.

Вимоги до морської залоги для УПЮ (інформацію взято із прийнятої на з'їзді резолюції авторів О. Слободян, Х. Перцак, Л. Добриніної):

- 1) вік від чотирнадцяти до вісімнадцяти років;
- 2) юнаки та юначки, які відповідають II пробі «Скобиного Хвату» та III пробі «Скобиного Лету», які мають бажання та охоту до морського пластування;
- 3) склали слово морської присяги (бажано).

Вимоги до куратора (виховника) морської залоги:

- 1) зарахований ВКПМП (вишкільний курс провідників морського пластування);
- 2) зарахований Крайовий Вишкіл Виховників УПЮ;
- 3) зразкова пластова постава;
- 4) склав (склала) слово морського пластуна.

Умови створення морської залоги:

- морська залога (гурток) в юнацькому курені може бути створеною за згодою зв'язкового куреня та КВ (кадри виховників) зв'язкових куренів та КВ (у випадку, якщо юнацтво із різних куренів) і зголошена до Морської Ради референту Морського Пластування;

- морська залога (гурток) в юнацькому курені може вести свою діяльність тільки тоді, коли вона має куратора (виховника), який виконав відповідні вимоги;

- морська залога (гурток) проводить свою спеціалізаційну діяльність та одночасно проходить програму УПЮ, а якщо юнацтво є з різних гуртків - то вони відбувають програму УПЮ у своїх гуртках;

- кожен юнак (юначка) повинні бути у електронному реєстрі залог.

Зацікавлення спеціалізаційним пластуванням стало приводом для запровадження III спеціалізаційної проби УПЮ (згідно визначення [40] пластова проба – це система пластових та загальних знань, умінь і навичок, досягнення яких веде до розвитку духовних, моральних, розумових, патріотичних, соціальних, фізичних, трудових якостей вихованців, збагачує їхню естетичну та екологічну культуру, допомагає формувати характер згідно з Пластовим Законом).

На сьогодні офіційно затверджено третю пробу УПЮ морської спеціалізації «Пластун Скоб-Гребець» («Пластунка Вірлиця-Гребець»), яка поєднує вимоги звичайної проби на ступінь Пластун Скоба (Пластунки-Вірлиці) та доповнена двома проектами з ділянок морського пластування. Всі проекти даної проби мають бути присвячені темі морського пластування [39].

Окрім цього, розроблені проекти третіх спеціалізаційних проб «Пластун Скоб-Військовик», «Пластун Скоб-Вершник» («Пластунка Вірлиця-Вершниця»), на стадії розробки - проект III проби «Пластун Скоб-Спортовець» [39].

Значним поштовхом у розвитку спеціалізаційного пластування як частини пластової виховної системи стало затвердження у 2013 році на XIII Крайовому Пластовому З'їзді спеціалізаційних напрямів пластування, а також ініціювання створення відповідального за спеціалізації органу – Булави спеціалізацій та вмілостей (далі – Булава спеціалізацій).

Також на КПЗ прийнято Положення про спеціалізації (вмілості та інструкторські кваліфікації) Пласту – внутрішній нормативний документ про спеціалізації, яким пластуни керуються у волонтерській праці по даний час [Додаток А].

Згідно Положення, Крайова Булава спеціалізацій та вмілостей є керівним органом для референтів спеціалізацій в складі відповідних Крайових Булав УПН, УПЮ, УСП, УПС, які входять до складу Булави за посадою, та по одному представнику від кожної спеціалізації, які обираються відповідними Кадрами інструкторів та адміністраторів [Додаток А].

Кадра інструкторів та Кадра адміністраторів – об’єднання членів УСП та УПС, юнацтва віком від шістнадцяти років, які здобули відповідну інструкторську кваліфікацію в одній із спеціалізацій; інструктори життя в природі творять Кадри інструкторів (Ланки) відповідних спеціалізацій, а інструктори життя в суспільстві – Кадри адміністраторів (Служби) [Додаток А].

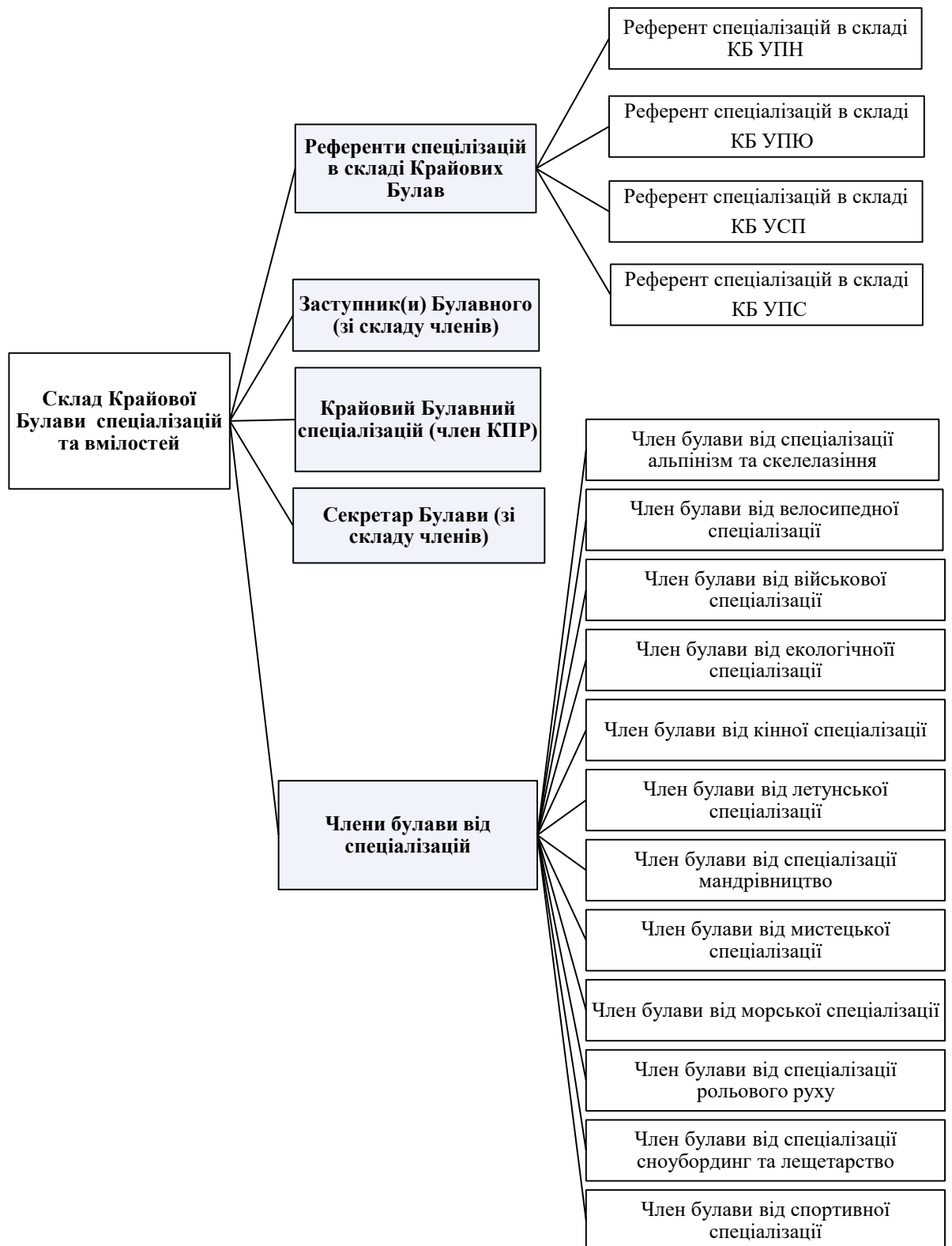

Рис. 2.3. Склад Крайової Булави спеціалізацій та вмілостей. Джерело:

[Додаток А].

Член КПр, відповідальний за організаційно-кадровий розвиток Пласту, автоматично (за посадою) є Крайовим Булавним спеціалізацій. Булава з поміж

своїх членів обирає також заступника (або заступників) Булавного і Секретаря Булави [Додаток А].

Порядок діяльності Булави регламентується Положенням, Правильниками вмілостей відповідних Уладів, Концепцією проекту створення в «Пласті» Кадри адміністраторів та Кадри інструкторів, іншими нормативними документами Пласту, які стосуються спеціалізацій та вмілостей, а також інструкторства [Додаток А].

До компетенції Булави входять наступні питання [Додаток А]:

1) рекомендація впровадження нових спеціалізацій, які затверджуються КПП на підставі окремих Положень про відповідні Кадри інструкторів і адміністраторів (наприклад, Положення про Кадру інструкторів кінного пластування);

2) рекомендація Конференції Українських Пластових Організацій (у випадку досягнення спеціалізацією міжкrajового статусу) затвердження Правильника відповідної спеціалізації чи внесення змін до наявного Правильника;

3) погодження проектів вмілостей, які затверджуються Крайовими Булавами відповідних Уладів;

4) ведення централізованого реєстру інструкторів, які відповідають вимогам відповідних Положень наявних Кадр інструкторів та адміністраторів, та зарахованих інструкторами вмілостей;

Склад Булави затверджує КПП. Рішення Булави, які стосуються стратегічного розвитку спеціалізацій, проходять погодження КПП.

Референт спеціалізацій у складі Крайових Булав УПН, УПЮ, УСП, УПС має наступні обов'язки [Додаток А]:

1) визначає роль і місце спеціалізацій у пластовій виховній системі;

2) веде бази даних кваліфікованих інструкторів та погодження допуску їх до роботи в Пласті;

3) відповідає за організацію школи інструкторства в Пласті;

4) розробляє «Стратегію спеціалізаційного пластування»;

5) сприяє залученню професіоналів з-поза Пласту для розвитку спеціалізацій;

б) відповідає за створення та адміністрування референтури спеціалізаційного пластування (з залученням референта табірництва);

7) відповідає за організацію вишкільної системи спецпластування (з залученням референта вишколів).

На сьогодні, аналізуючи досвід роботи спеціалізаційних напрямів та досвід їх адміністрування волонтерами Пласту, автором виокремлено наступні умови ефективного управління спеціалізаціями:

1) професійне адміністрування (коли адміністрування спеціалізації поєднується із професійною діяльністю її адміністраторів);

2) якісне менеджрування спеціалізації (коли адміністратори спеціалізацій не займаються професійно спеціалізацією, але володіють навиками та вміннями для якісного координування роботою спеціалізації та залучення необхідних кадрових ресурсів);

3) управління як формат дружніх партнерських відносин між зацікавленими спеціалізацією волонтерами, куренями, референтурами та інструкторами-експертами.

РОЗДІЛ 3

ОБГРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СПЕЦІАЛІЗАЦІЙНИХ НАПРЯМІВ ПЛАСТУВАННЯ

3.1. Обґрунтування напрямів розвитку та шляхів покращення функціонування спеціалізаційних напрямів пластування

Спеціалізаційне пластування сьогодні є надзвичайно актуальним виховним засобом у «Пласті», оскільки дає змогу сформувати цікаву та свого роду унікальну пропозицію зайнятості для цільової аудиторії.

Долучаючись до спеціалізаційного напрямку, пластун має змогу розвинути свої вміння у цікавому для нього занятті (парапланеризм, альпінізм, лещетарство, сплави на воді тощо) та знайти коло друзів-однодумців.

У 2018 році з поміж чотирнадцяти крайових (всеукраїнських) таборів для молоді віком 14-18 років дванадцять мали спеціалізаційне спрямування.

На основі даних, отриманих за результатами проведених у 2018 році крайових таборів, автором здійснено аналіз охоплення членів Пласту крайовими спеціалізаційними таборами (варто підкреслити, що для даного аналізу взято чисельні показники щодо тієї категорії пластунів, яка була задіяна у таборах всеукраїнського рівня у 2018 році):

Аналіз охоплення членів Пласту крайовими спеціалізаційними таборами за 2018 рік

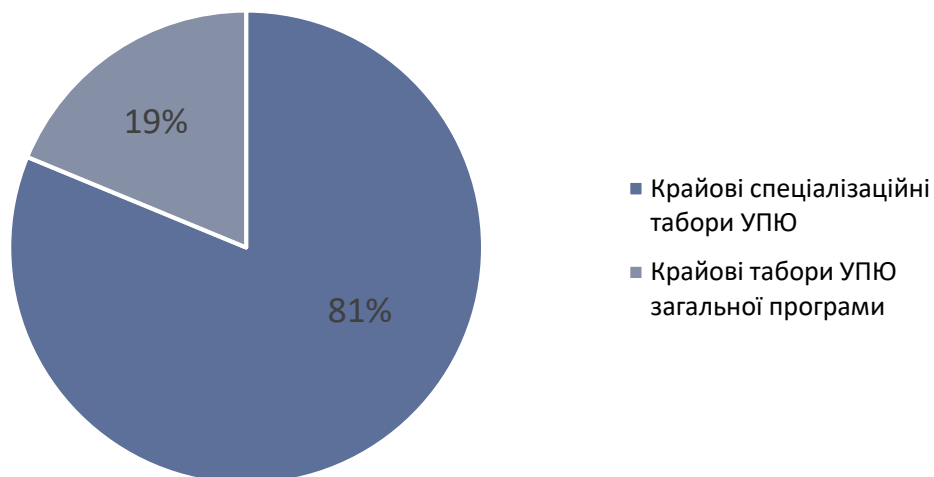

Рис. 3.1. Аналіз охоплення членів Пласту крайовими таборами спеціалізаційної програми за 2018 рік. Складено автором на основі статистичних даних Крайової таборової Комісії [Додаток В].

Загалом, у 2018 році крайові табори УПЮ були представлені наступними спеціалізаційними напрямками (частково інформацію взято з даних Додатку В) :

- 1) Крайовий мандрівний морський табір «Друга стихія» (морська спеціалізація);
- 2) Крайовий морський табір (морська спеціалізація);
- 3) Крайовий табір історичної стилізації «Світанкові Віхи» (спеціалізація рольового руху);
- 4) Крайовий мандрівний велосипедний табір «РЕВОР - 2018» (велосипедна спеціалізація);
- 5) Крайовий туристично-вишкільний табір «Побурлакуємо світами 2018» (спеціалізація альпінізм та скелелазіння);
- 6) Крайовий летунський табір «Чота Крилатих» (летунська спеціалізація);
- 7) Крайовий виховно-вишкільний табір «Легіон 22» (військова спеціалізація);
- 8) Крайовий мистецько-вишкільний табір «Метаморфози – 2018» (мистецька спеціалізація);

9) Крайовий мандрівний вишкільний табір «Говерля» (спеціалізація мандрівництво);

10) Крайовий апробаційний спортивно-інтерактивний табір «Квест» (спортивна спеціалізація);

11) Крайовий апробаційний етнологічний табір «Етноколесо» (етнологічна спеціалізація);

12) Міжкрайовий лещетарський табір (спеціалізація сноубординг та лещетарство).

На основі даних, отриманих від членів провуду (організаторів) крайових спеціалізаційних таборів 2016-2018 років, автором здійснено аналіз динаміки чисельності учасників крайових спеціалізаційних таборів за період 2016-2018 років:

Динаміка чисельності учасників крайових спеціалізаційних таборів УПЮ за період 2016-2018 років

Рис. 3.2. Динаміка чисельності учасників крайових спеціалізаційних таборів УПЮ за період 2016-2018 років. Складено автором на основі власних досліджень за результатами опитувань (Додаток Г)

Як бачимо, участь у крайових спеціалізаційних таборах станом на 2018 рік зросла на 60% в порівнянні із 2017 роком. Це дає змогу зробити висновки про високий рівень зацікавленості серед членів Пласту спеціалізаційним пластуванням.

Спеціалізації є також актуальними і для дорослого членства в організації. Вони створюють середовище для заняття улюбленими видами активностей, часто стають «помічниками» при виборі майбутньої професії. Спеціалізації дають відчуття приналежності як до маленького кола друзів-пластунів, так і до організації в цілому.

Для дорослих волонтерів у 2018 році з-поміж семи всеукраїнських таборів чотири мали спеціалізаційне спрямування:

- 1) Крайовий апробаційний археологічний табір «Черкас»;
- 2) Крайовий мандрівний велосипедний табір «РЕВОР - 2018»;
- 3) Крайовий мандрівний морський табір «Морська академія»;
- 4) Міжкрайовий «Лещетарський табір 2018».

Із діючих на сьогодні 60 куренів УСП, які об'єднують дорослих волонтерів (станом на жовтень 2018 року), практично всі активно долучаються до спеціалізаційних заходів (в якості учасників, інструкторів, адміністраторів, координаторів тощо).

Для дослідження ставлення дорослих волонтерів до спеціалізаційного пластування автором було проведене анкетування, метою якого стало з'ясувати актуальність спеціалізацій.

Серед близько 2000 дорослих членів Пласту (станом жовтень 2018 року чисельність УСП та УПС згідно статистичних звітів, сформованих на електронному ресурсі організації «E-plast», склала всього 1964 особи) було відібрано 2% респондентів, які: не брали участь у заходах спеціалізаційного спрямування та брали участь або мали минулий досвід адміністрування спеціалізаційних заходів.

На задане респондентам запитання «На Вашу думку, чи є актуальними/потрібними/цікавими для Пласту спеціалізаційні напрями пластування (морський, військовий, кінний, летунський, етнопластування, мистецький та ін.)» 100% відповідей були схвальними.

На прохання аргументувати свою відповідь отримано такі результати (відповіді згруповано автором):

1) спеціалізації допомагають в обранні майбутнього хоббі та (або) професії;

2) спеціалізації забезпечують всебічний розвиток, дають більше можливостей для розвитку особистості;

3) спеціалізації створюють причетність до певного кола людей всередині організації, допомагають знайти однодумців;

4) спеціалізації дають змогу урізноманітнити пластову програму, зробити її більш яскравою та насиченою для юнацтва, а також знайти себе у Пласті дорослим;

5) спеціалізації здатні забезпечити зменшення втрати старшого юнацтва при переході його в старшопластунство.

Із отриманих коментарів відібрано також наступні оціночні репліки з приводу роботи спеціалізацій:

1) не всі спеціалізації на сьогодні є актуальними;

2) не всі напрямки повинні існувати у форматі спеціалізацій.

Для ширшого розуміння стану спеціалізаційного пластування автором було також проведено глибинні інтерв'ю із представниками усіх діючих на сьогодні спеціалізацій, а також членами Референтур спеціалізаційних таборів та адміністраторами спеціалізаційного пластування попередніх років.

Одним із запитань було розповісти про бачення проблемних ділянок у роботі спеціалізацій. Отримані відповіді було згруповано наступним чином:

1) деякі процедури в спеціалізаціях на сьогодні є складні та рутинні (високі вимоги для реєстрації нової спеціалізації, необхідність створення та ведення реєстрів виконавців спеціалізаційних вмілостей, спеціалізаційних проб, інструкторів спеціалізаційного пластування тощо);

2) певне відставання відповідності якості та наповнення існуючих спеціалізацій сучасним запитам серед цільової аудиторії (у рівні заходів та кваліфікованості інструкторів);

3) наявна проблема кадрового оновлення та потреба професійного росту (проведення навчальних вишколів для старшого юнацтва (з метою зацікавлення

до складання спеціалізаційних вмілостей, підготовки потенційних інструкторів) та старшопластунства (навчання інструкторів спеціалізаційного пластування);

4) відсутність комунікації всередині спеціалізаційних напрямів (між проводами спеціалізаційних акцій, волонтерами-адміністраторами тощо) та між напрямами;

5) відсутні стимули для створення нових спеціалізацій;

6) спеціалізації рухаються автономно, немає бачення співпраці між спеціалізаціями;

7) відсутнє цілісне розуміння спеціалізаційного пластування як комплексу вмілостей для УПН, УПЮ, заходів УСП, УПС;

8) інформація про діючі спеціалізації розпорошена; волонтеру важко скласти цілісну картину того, які саме можливості надає Пласт в даному напрямку.

На основі вивченої інформації та спостережень автором було сформульовано ризики, які можуть зашкодити розвитку спеціалізаційного пластування :

1) частина спеціалізацій не є формалізованою згідно прийнятих внутрішніх нормативних документів (зокрема, часто через відсутні комунікації з приводу даних питань), що не дає можливості повного залучення до прийняття управлінських рішень;

2) не розвинена система обміну успішними практиками між спеціалізаційними напрямами;

3) деякі важливі проекти щодо спеціалізацій «завмерли» на етапі їх впровадження (наприклад, проекти деяких третіх спеціалізаційних проб), що знецінює пророблені попередньо напрацювання та досягнення.

На думку автора, основні виклики, які необхідно вирішити в роботі та розвитку спеціалізацій - це:

1) професіоналізація та якісний ріст спеціалізацій;

2) налагодження зворотнього зв'язку на всіх рівнях управління та роботи спеціалізацій;

3) системне координування, співпраця та обмін досвідом у роботі спеціалізаційних напрямів;

4) творення якісних команд однодумців із розвитку спеціалізаційних напрямів, які об'єднуюватимуть усіх зацікавлених сторін (старшопластунських та сеньйорських куренів, волонтерів Пласту та кваліфікованих інструкторів, які не є членами Пласту тощо);

5) актуалізація спеціалізацій (важливо відслідковувати запити цільової аудиторії та оперативно реагувати на них в спосіб формування нових спеціалізаційних напрямів тощо).

Рекомендації щодо удосконалення та розвитку спеціалізаційних напрямів на думку автора найкраще згрупувати за рівнями їх адміністрування для надання рекомендаціям справді прикладного характеру:

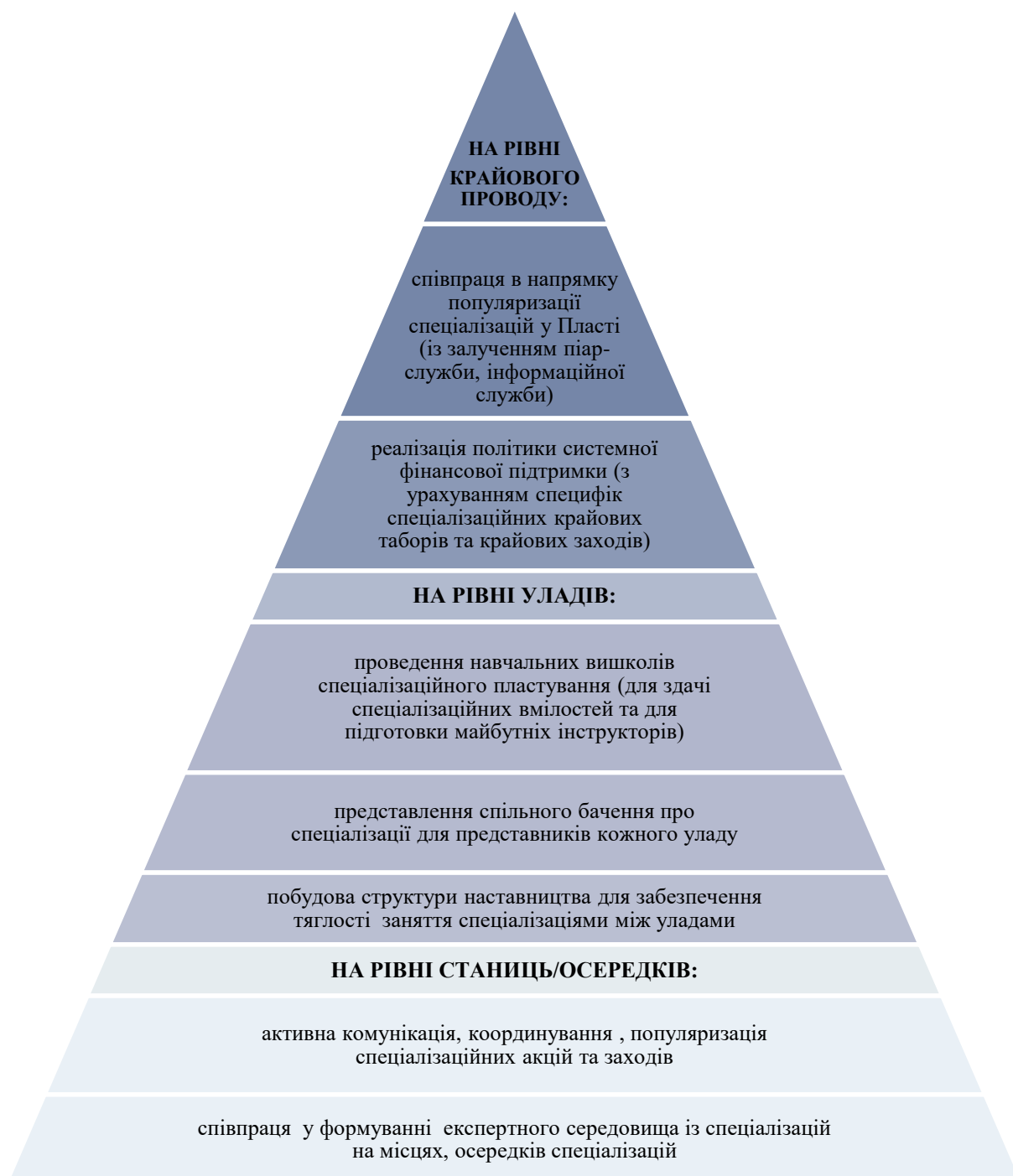

Рис. 3.3. Рекомендації щодо шляхів удосконалення та розвитку спеціалізаційних напрямів пластування. Складено автором на основі проведених досліджень

Отже, спеціалізаційне пластування як додатковий до основної виховної системи напрям є особливим тим, що він має більш ширші межі і не закінчується віковою групою 14-17 років та залученні до напрямку виключно членів Пласту.

Кінцевою метою розвитку спеціалізацій повинна стати їх доступність та достатній компетентнісний рівень для кожного пластуна.

Одним із першочергових рішень, які необхідно зреалізувати для розвитку спеціалізаційного пластування – це створення якісної системи комунікації.

3.2. Розробка механізмів координування спеціалізаційних напрямів пластування як складової частини пластової виховної системи

Важливим у даній роботі для автора стало дослідити умови, за яких функціонують та координуються спеціалізації, а також дослідити стан зв'язків між ними.

Також, оскільки в організації вже є перший досвід роботи Булави спеціалізацій (починаючи із 2013 року як результат напрацювань XIII Крайового Пластового З'їзду; станом на 2019 рік Булава спеціалізацій формально існує), важливим стало проаналізувати зворотній зв'язок від цільової аудиторії.

Для цього респондентам (аудиторія була відібрана аналогічним попередньому опитуванню способом) поставлено запитання: «На Вашу думку, чи потрібна у Пласті Булава Спеціалізацій (як об'єднуючий і координуючий орган)?».

Отримано наступні відповіді: 52% опитаних надали схвальну відповідь, 32% - негативну, 16% - не дали однозначної відповіді.

Перша група респондентів, які схвально відгукнулися на питання щодо потреби функціонування Булави Спеціалізацій, аргументувала свою відповідь наступними тезами (фактично сформувавши ключові функції органу):

1) Булава Спеціалізацій потрібна для стимулювання розвитку активних спеціалізацій, надання методичної та іншої допомоги спеціалізаціям, що розвиваються; створення нових спеціалізацій;

2) Булава Спеціалізацій необхідна для координування роботи спеціалізацій, формування єдиної виховної системи спеціалізаційного

пластування (що включала б вмілості УПН, УПЮ, заходи для УСП та УПС), яка дасть змогу продуктивніше та ефективніше працювати;

3) для забезпечення якісної праці, створення та ведення бази даних, переймання досвіду;

4) для виконання функцій основного керівного органу;

5) з метою виконання контролюючої функції для спеціалізаційних таборів та навчальних вишколів.

Водночас другою групою респондентів, які дали негативну оцінку Булаві Спеціалізацій, було підсумовано наступні недоліки у роботі органу:

1) керівна структура Пласту вже є достатньо представленою, новий керуючий орган призведе до додаткової бюрократизації процесів;

2) функції Булави Спеціалізацій повинні бути покладені на Булави урядів УПН, УПЮ, УСП, УПС;

3) функції Булави Спеціалізацій можуть виконувати Референтури крайових таборів та Референтури спеціалізацій;

4) Булава Спеціалізацій – це надбудова над тим, що вже працює.

Третя група респондентів, які не дали однозначної відповіді на запитання щодо актуальності Булави Спеціалізацій, надали наступні коментарі:

1) старшопластунські курені достатньо координують розвиток спеціалізацій;

2) про спеціалізацію варто подумати в рамках програми для старшого юнацтва;

3) рішення про функціонування Булави спеціалізацій варто залишити за керівним органом Пласту.

На думку автора, над міру обережне ставлення до потреби діяльності органу Булави Спеціалізацій пов'язане із ризиками, які закладені у сформульованих на сьогодні його завданнях.

Оскільки на сьогодні організація «Пласт» є чітко структуризованою, із достатньо представленою кількістю методів контролю та звітності, додаткова

підзвітність Булаві може стати черговим навантаженням для волонтерів, які розвивають спеціалізаційні напрями в «Пласті».

Варто врахувати, що на даний час коменданти спеціалізаційних заходів звітуються у Булави відповідних уладів за на рівні із заходами звичайної пластової виховної програми.

Іншим ризиком є можливе «втручання» Булавою у роботу спеціалізацій та «директивне управління» спеціалізаційними напрумами, кожен з яких є достатньо самостійним.

Найважливішим завданням зараз, яке стоїть перед спеціалізаціями, є також їх розвиток.

Якщо змодельовати структуру спеціалізаційного пластування без існуючої Булави Спеціалізацій, яка складатиметься із Булав Уладів та Референтур спеціалізацій (можливо окремо Референтур спеціалізаційних таборів), то на думку автора, матимуть місце наступні ризики:

1) кожна спеціалізація працюватиме з Булавами Уладів автономно, тоді існуватиме ймовірність відсутності можливості обміну досвідом;

2) методи співпраці референтів Булав Уладів із кожною Референтурою прогнозовано дублюватимуться, що може стати стримуючим показником у розвитку та якості;

3) обов'язки із ведення порівняльних, зведених та інших даних щодо спеціалізацій (які можуть стати необхідними для аналізу тощо) значною мірою виходять за межі повноважень Булав Уладів, відповідно існує ризик нездійснення таких розрахунків взагалі;

4) відсутність можливості прийняття стратегічних рішень із розвитку спеціалізацій, представництва інтересів спеціалізаційного пластування у керівних органах Пласту.

Щоб об'єднати довкола спеціалізаційного пластування усіх важливих учасників напруму, у даному дослідженні запропоновано сформувати координуючий орган спеціалізацій – Булаву Спеціалізацій із наступною структурою:

Рис. 3.4. Проект структури Крайової Булави спеціалізацій та вмілостей.
Складено автором

Запропонований склад булави допоможе поєднати усі рівні впливу на розвиток спеціалізацій, рівні співпраці між її учасниками та дасть можливість опосередковано брати участь у прийнятті управлінських рішень в Пласті.

Структури Референтур Спеціалізацій при цьому можуть різнитися, залежно від бачення їх адміністраторів, потреби та рівня розвитку. Проте, за рекомендацією автора, доцільно виокремити відповідальних за вишкільну програму, практичне пластування, виховну програму та інші.

Ключовим, на думку автора, для Референтур Спеціалізацій та Референтур спеціалізаційних таборів є визначення умов співпраці, координації та підпорядкування у Булаві Спеціалізацій.

Тому запропоновано наступні форми зв'язків в структурі Булави спеціалізацій із одночасною схемою розподілу обов'язків:

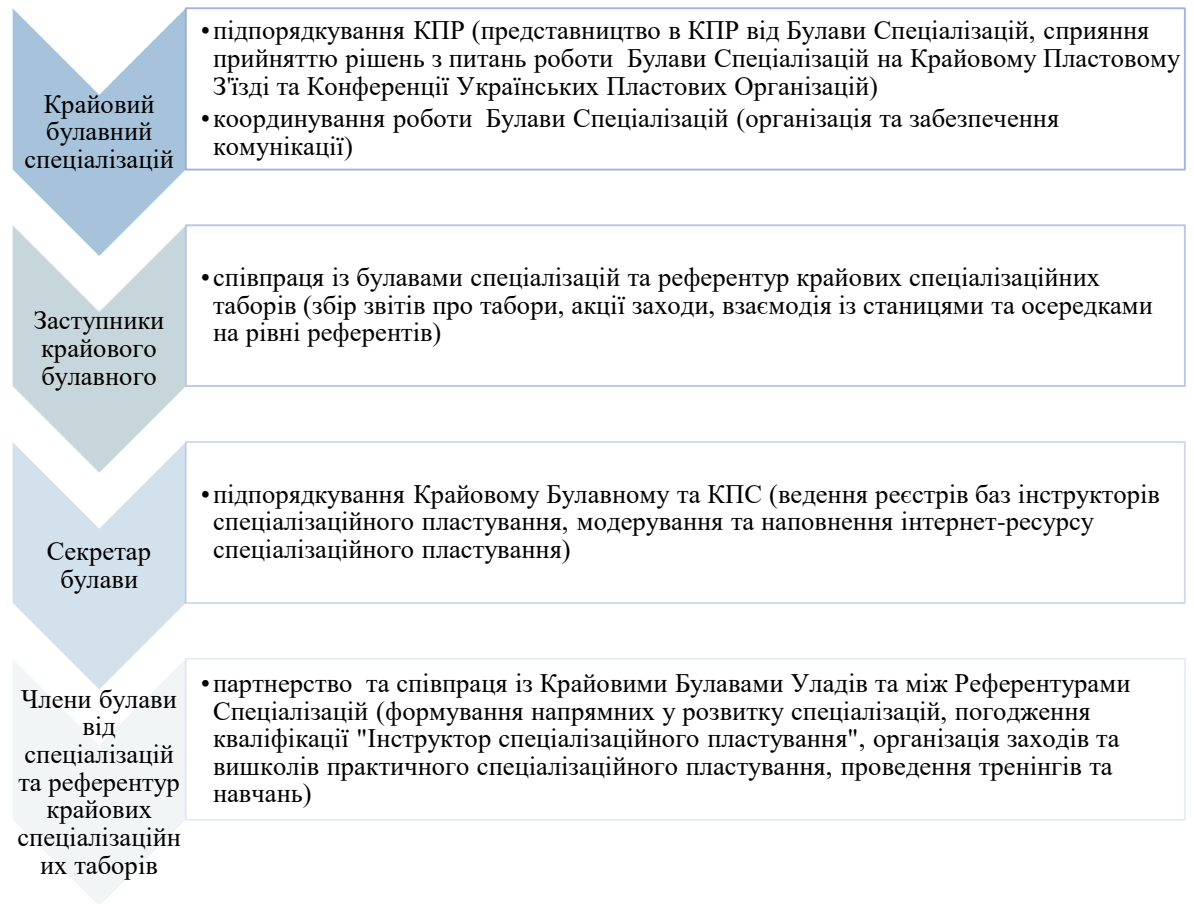

Рис. 3.5. Пропозиції щодо форм зв'язків та розподілу обов'язків у структурі Булави спеціалізацій та вмілостей. Складено автором

Обов'язки Булави Спеціалізацій, які автором запропоновано закріпити за колективним вирішенням:

- 1) розробка наборів компетенцій для інструкторів та адміністраторів спеціалізаційного пластування;
- 2) перегляд та затвердження нормативних положень і процедур з питань, які стосуються спеціалізацій та роботи Булави Спеціалізацій;
- 3) напрацювання спільних методологій для покращення функціонування спеціалізацій;
- 4) формування стратегії розвитку спеціалізаційного пластування;
- 5) створення рівних можливостей для функціонування, розвитку та створення спеціалізацій;
- 6) розробка та реалізація спільних проектів;
- 7) колективне вирішення суперечливих явищ.

Отже, Спеціалізацій повинна стати експертним середовищем, яке об'єднує волонтерів із високими компетенціями, управлінським досвідом та практиків.

Найбільшим рушієм у розвитку спеціалізацій має стати внутрішня «доброзичлива» змагальність. Актуалізація спеціалізацій в такому середовищі здійснюватиметься «природнім» шляхом (очевидний показник – частка залучення волонтерів до спеціалізації).

ВИСНОВКИ

Сьогодні організація «Пласт» як найбільша мережа об'єднання української молоді активно працює над втіленням у життя тих цінностей, які гуртують молодь та заохочують до пластування нових членів.

Однією із таких цінностей є всебічний розвиток особистості.

Спеціалізації в Пласті виникли як наслідок природнього бажання його членів об'єднуватись навколо спільних вподобань, проектів та сфер активностей. Таким чином, кожен пластун у організації має можливість займатися тим, що йому найбільше подобається.

Існування спеціалізацій у Пласті є хорошим інструментом для залучення та приходу нових членів до організації. Диверсифікація за напрямками діяльності допомагає кожному розвиватися в улюблених заняттях, якісно зростати, покращувати свої навички та вміння.

Основним викликом на сьогодні в досліджуваній темі є відсутність зв'язку та комунікації між координаторами спеціалізаційних напрямів, і, як наслідок, відсутня єдина методологія функціонування та стратегія розвитку спеціалізаційного пластування.

Це у свою чергу призводить до низької поінформованості цільової аудиторії щодо «послуг», які пропонуються у організації - напрямів спеціалізаційного пластування, недостатньої залученості, а у довгостроковій перспективі - низькій мотивації для членів відносно своєї участі у Пласті.

Координатори заходів спеціалізаційного пластування зацікавлені в якісній організації власних акцій, мають свої думки щодо їх розвитку, розуміють достатньо про потребу у координуванні та співпраці між напрямками, але не мають єдиного сформованого бачення, як повинен працювати даний механізм.

Ініціативні групи із пластового середовища, які дали початок створенню координуючого органу спеціалізаційних напрямів пластування - Булави

спеціалізацій – цілком визнають потребу роботи даного органу в напрямі комунікації, позиціонування на цільову аудиторію та ширшої популяризації.

В результаті проведених досліджень автором було отримано відповіді на наступні питання:

1) що мотивує членів організації/потенційних членів/координаторів долучатися/організувати заходи спеціалізаційних напрямів пластування;

2) як «Пласт» відповідає на даний запит сьогодні і яким шляхом спеціалізаційні напрями мають рухатись далі.

Іншими результатами дослідження стали:

1) формулювання вичерпного переліку напрямів роботи Булави Спеціалізацій, які, на думку автора, дадуть змогу створити інструментарій для комунікації та координації роботи всередині спеціалізаційних напрямів та із цільовою аудиторією;

2) формулювання напрямних рішень, реалізація яких дасть поштовх для подальшого розвитку системи спеціалізаційного пластування.

Побудова та впровадження ефективної системи координації спеціалізаційних напрямів пластування призведе до становлення налагодженої співпраці всередині кожного із існуючих напрямів та взаємного підсилення їх функціонування, покращення комунікаційних процесів, забезпечення системності роботи, а в довгостроковій перспективі сприятиме зміцненню позитивного іміджу «Пласту» як організації, що створює можливості для всебічного розвитку молоді через власну унікальну систему виховання.

Кінцевою ідеєю дослідження є запуск системи спеціалізаційного пластування у форматі праці Булави Спеціалізацій - органу, який покликаний координувати напрями пластування та здійснювати популяризацію їх в організації та на зовні.

У дипломній роботі автором запропоновано інструментарій та визначено сфери компетенції діяльності даного органу, особливості роботи та співпраці із керівними органами «Пласту», усіма представленими у організації віковими

групами, дорослими волонтерами, а також експертами спеціалізаційних напрямів із позапластового середовища.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Книги

Один автор

1. Б. З. Якимович. Пласт, Український пластовий улад / Енциклопедія історії України : у 10 т. / ред. кол. : В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. — К. : Наук. думка, 2011. — Т. 8 : Па — Прик. — С. 267. — ISBN 978-966-00-1142-7.
2. Грушевський М. Ілюстрована історія України. — Київ-Львів : Золоті Ворота, 1913. — 524 с. — ISBN 5-88490-021-X.
3. Джулинська Т. Пластовий довідник / Т. Джулинська. — Торонто : Пласт, 2008. — 230 с.
4. Джулинська Т./Tanya Dzulynsky. Пластовий довідник/Plast Handbook. — Торонто/Toronto : The Basilian Press, 2000. — 230 с. — ISBN 0-9684902-0-4.
5. Дмитрук О.Ю. Екологічний туризм: сучасні концепції менеджменту й маркетингу: Навч. Посіб./ О.Ю. Дмитрук. — К.: Альтерпрес, 2009. — 358 с.
6. Кархут В. На мандрівці / Василь Кархут. — Львів, 1928. — 47 с.
7. Микитюк Я. Дмитро Клячківський - командир УПА-Північ, Клим Савур / Я. Микитюк // Альманах Станіславівської землі : з матеріалів до історії Станіславова і Станіславщини : у 2 т. Т. 2. — Нью-Йорк ; Торонто ; Мюнхен: [б. в.], 1975. — С. 305–308.
8. Савчук Б. Український Пласт 1911–1939. — Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1996. — 268 с.
9. Сич О. Пласт: нарис витоків, історії, сьогодення. / О. Сич // Івано-Франківськ. Лілея – НВ, 1996 – 76 с.
10. Тисовський О. Життя в Пласті / О. Тисовський. — Торонто : Головна Пластова Булава, 1997. — 551 с.
11. Франко П. Прогульки і таборування / Петро Франко // Шлях виховання і навчання. — Львів, 1937. — Ч. 1. — С. 14 – 21.

Два автори

12. Цабанюк І. Батькам про Пласт / І. Цабанюк, О. Тарнавська. – Мельбурн, 1991. – 210 с.

Чотири і більше авторів

13. Підручна книжечка пластуна і пластунки. – Нью-Йорк : Видання головної Пластової Булави, 1990. – 127 с.

Частина видання*Тези доповідей, матеріали конференцій*

14. Багрій М. Просвітницько-виховна діяльність молодого покоління Західної України у товаристві "Пласт" (II половина XIX століття) [Електронний ресурс] / Марія Багрій // Історико-педагогічний альманах №1. – 2018. URL: https://www.researchgate.net/publication/328681238_Prosvitnicko-vihovna_dialnist_molodogo_pokolinna_Zahidnoi_Ukraini_u_tovaristvi_Plast_II_polovina_XIX_stolitstva (дата звернення: 11.01.2019).
15. Гримич М. Святково-обрядова практика Пласту як предмет фольклорно-етнографічного дослідження [Електронний ресурс] / Марина Гримич // Київ. – 2009. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Hrymych_Maryna/Sviatkovo-obriadova_praktyka_Plastu_iak_predmet_folklorno-etnografichnoho_doslidzhennia.pdf (дата звернення: 11.01.2019).
16. Ілляшенко, С.М. Маркетингова товарна політика промислового підприємства: управління стратегіями диверсифікації [Текст] : монографія / С.М. Ілляшенко, Г.О. Пересадько; за заг. ред. С.М. Ілляшенко. – Суми : Університетська книга, 2009. – 328 с.
17. Корінько М. Д. Контроль та аналіз діяльності суб'єктів господарювання в умовах її диверсифікації: теорія, методологія, організація: автореф. дис. д-ра екон. наук :08.00.09 /М. Д. Корінько. - К; ДАСОА, 2008. - 38с.
18. Коцур В., Білецький Б. «Пласт» - Національна Скаутська Організація України: історія і сучасність (до 100-річчя від дня заснування) [Електронний ресурс] / Віктор Коцур, Борис Білецький // Часопис української історії. Вип. 26. - 2013. URL: <http://irbis-nbu.gov.ua/cgi->

bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ChasUkr_2013_26_11.pdf (дата звернення: 11.01.2019).

- 19.**НОСУ і пластуни. Промова на міжнародній конференції з нагоди 100-ліття Пласту [Електронний ресурс]. – 2012. URL: <http://my.plast.org.ua/mykola/?p=43> (дата звернення: 11.01.2019).

Статті з періодичних видань

- 20.**Ващенко Г. Виховний ідеал / Г. Ващенко. – Полтава : Ред. Газ. Полтавський вісник : 1994. – 191 с.
- 21.**Гаргаля А. Пластуни Чернівців розбили власний сквер/ А. Гаргаля// День. – 2012. – 13– 4. 14 квітня. – С. 9.
- 22.**Гладкий Я. Морське пластування// Чорноморець. – 1996. – Червень. – Ч. 34.
- 23.**Головатий В. Ставлення молоді до громадського життя / В. Головатий . Молодь України у дзеркалі соціології / заг. ред. О. Балакіревої, О. Яременка. – К. : УІСД, 2001. – С. 125–133.
- 24.**Данилів Т. Основоположник пласту / Т. Данилів. – Мюнхен : Молоде Життя, 1966. – 47 с.
- 25.**Диба С. Ціннісно-нормативна основа діяльності у скаутській організації / С.Диба. - Рідна школа, 2003. – №1. – С. 25–27
- 26.**Жданович Ю. Особливості виховання дітей у Пласті. / Ю. Жданович. - Рідна школа, 2001. – № 10. – С. 41–43.
- 27.**Жуков А. У пластунів з'явиться Опікунська рада/ А. Жуков// День. – 2012. – 24–25 лютого. – С. 3.
- 28.**Іспити вмілостей: Таборництво. Урядові вісті ВПК // Молоде життя. – Львів, 1925. – Ч. 9. – С. 16 – 17.
- 29.**Молчко З. З лілейкою – скрізь роки / Р. Молчко, Б. Фур // Орлині крила / Газета Стрийської станиці Української скаутської організації Пласт. – 1993, листоп. – Ч. 4. – С. 2–3.

30. Центр досліджень визвольного руху. Українська повстанська армія: Історія Нескорених. — Львів : ЦДВР, 2007. — 352 с. — ISBN 978-966-8041-43-3.

31. Як будувати човни? // Молоде життя. – 1927. – Липень-серпень. – Ч. 4–5.

Електронні ресурси

Сторінки з веб-сайтів

32. Rover Scout. Загальна інформація. Будь іскрою, як мрієш бачити багаття: веб-сайт. URL: <http://my.plast.org.ua/mykola/?p=43> (дата звернення 11.01.2019).

33. Rover Scout: веб-сайт. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Rover_Scout (дата звернення 11.01.2019).

34. Диверсифікація діяльності підприємства: веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B8%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%B8%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96_%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0 (дата звернення 11.01.2019).

35. Диверсифікація: веб-сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B8%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%B8%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F> (дата звернення 11.01.2019).

36. Історія Пласту: веб-сайт. URL: <https://www.plast.org.ua/about-plast/history-essay/> (дата звернення 11.01.2019).

37. Пласт (організація): веб-сайт. URL: [https://uk.wikipedia.org/w/index.php?title=%D0%9F%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82_\(%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F\)&stable=0#cite_ref-21](https://uk.wikipedia.org/w/index.php?title=%D0%9F%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82_(%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F)&stable=0#cite_ref-21) (дата звернення 11.01.2019).

- 38.**Пластова проба: веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%B0 (дата звернення 11.01.2019).
- 39.**Спеціалізації в Пласті: веб-сайт. URL: <http://www.upu.plast.org.ua/specializations/> (дата звернення 11.01.2019).
- 40.**Удич З. У Львові відбулася робоча зустріч капеланів та духівників, що є членами Пласту. Український Пласт: веб-сайт. URL: <http://plast.org/official/u-lvovi-vidbulasya-robocha-zustrich-kapelaniv-ta-duhivnykiv-scho-je-chlenamy-plastu/> (дата звернення: 11.01.2019).
- 41.**Удич З., Юзик С. Фелон із пластовою символікою освятили у Тернополі [Електронний ресурс] / Зоряна Удич, Сергій Юзик. – 2017. URL: <https://www.plast.org.ua/felon-iz-plastovoyu-symvolikoju-osvyatyly-u-ternopoli/> (дата звернення 11.01.2019).
- 42.**Юзик С. В Україні розпочала роботу Медична служба Пласту. Український Пласт: веб-сайт. URL: <http://plast.org/official/v-ukrajini-rozpochala-robotu-medychna-sluzhba-plastu/> (дата звернення: 11.01.2019).

Інші документи

Дисертації, автореферати дисертацій

- 43.**Горбась І. Підходи до трактування поняття «диверсифікація» [Електронний ресурс] / Горбась Ірина // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка №.99-100. – 2008 URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/pidhodi-do-traktuvannya-ponyattya-diversifikatsiya> (дата звернення 11.01.2019).

ДОДАТКИ

Додаток А

ПОЛОЖЕННЯ

про спеціалізації (вмілості та інструкторські кваліфікації)

Пласту - НСОУ

I. Загальні положення.

1. Даним положенням визначається та регламентується розвиток спеціалізацій Молодіжної організації «Пласт – Національна скаутська організація України» (далі – Пласт), набуття відповідних вмілостей та інструкторських кваліфікацій,

2. Визначення основних понять та термінів:

a. Основна програма окреслена першою та другою пластовими пробами (за виключенням розділу вмілостей), які сприяють всесторонньому розвитку юнаків та юначок.

b. Спеціалізація (спеціальність) – додаткова до основної програми пластового самовиховання програма знань, вмінь та навичок (вмілостей) в певній галузі пластування; спеціалізації є двох типів – життя в природі (наприклад, морське летунське мандрівне, мистецька та інші форми спеціалізованого пластування) і життя в суспільстві (міжнародна, організаційна, соціальна та інші види адміністративних служб).

c. Спеціалізована вмілість – частина спеціалізації, яка розкриває конкретну сферу діяльності знань, вмінь та навичок в рамках програми Уладу пластунів-новачок та пластунок-новачок (УПН), Уладу Пластунів Юнаків та Уладу Пластунок Юначок (УПЮ).

d. Інструкторська кваліфікація – частина спеціалізації, яка передбачає наявність підготовки, професійних знань, навичок та досвіду в певної особи, забезпечує якість і безпеку розвитку спеціалізації та належний рівень вмілостей в УПН та УПЮ; інструкторські кваліфікації щодо права приймати відповідні вмілості здобувають члени Уладу Старшого Пластунства (УСП) та Уладу Пластового Сеніорату (УПС), а також члени УПЮ від 16 років (які працюють з УПН або молодшим юнацтвом).

e. Кадра інструкторів та Кадра адміністраторів – об'єднання членів УСП та УПС, юнацтва віком від 16 років, які здобули відповідну інструкторську кваліфікацію в одній із спеціалізацій; інструктори життя в природі творять Кадри інструкторів (Ланки) відповідних спеціалізацій, а інструктори життя в суспільстві – Кадри адміністраторів (Служби). Відповідно до інструкторських кваліфікацій в Кадрах присвоюються два ступені, за аналогією до Кадр виховників: перший (базовий) і другий (основний). Одна і та ж особа може належати до декількох кадр одночасно.

II. Булава спеціалізацій та вмілостей.

1. Крайова Булава спеціалізацій та вмілостей (далі – Булава) є керівним органом для референтів спеціалізацій в складі відповідних Крайових Булав УПН, УПЮ, УСП, УПС, які входять до складу Булави за посадою, та по одному представнику від кожної спеціалізації, які обираються відповідними Кадрами інструкторів / адміністраторів.

2. Член КПР, відповідальний за організаційно-кадровий розвиток Пласту автоматично (за посадою) є Крайовим Булавним спеціалізацій. Булава з поміж своїх членів обирає також заступника/ів Булавного і Секретаря Булави.

3. Порядок діяльності Булави регламентується цим Положенням, Правильниками вмілостей відповідних Уладів, Концепцією проекту створення в Пласті Кадри адміністраторів та Кадри інструкторів, іншими нормативними документами Пласту, які стосуються спеціалізацій/вмілостей та інструкторства.

4. До компетенції Булави входять питання:

- рекомендація впровадження нових спеціалізацій, які затверджуються КПр на підставі окремих Положень про відповідні Кадри інструкторів / адміністраторів (напр. Положення про Кадру інструкторів кінного пластування);

- рекомендація Конференції Українських Пластових Організацій (у випадку досягнення спеціалізацією міжрайового статусу) затвердження Правильника відповідної спеціалізації чи внесення змін до наявного Правильника;

- погодження проектів вмілостей, які затверджуються Крайовими Булавами відповідних Уладів;

- ведення централізованого реєстру інструкторів, які відповідають вимогам відповідних Положень наявних Кадр інструкторів / адміністраторів, та зарахованих інструкторами вмілостей;

5. Рішення Булави із питань загального розвитку вмілостей приймаються більшістю голосів, із питань конкретних вмілостей – за участю відповідного представника конкретної спеціалізації, із питань впровадження нових вмілостей та спеціалізацій – загальною більшістю членів Булави.

6. Склад Булави затверджує КПр. Рішення Булави, які стосуються стратегічного розвитку спеціалізацій, проходять погодження КПр.

III. Порядок впровадження вмілостей.

1. Розробити вимоги вмілості має право будь-який дійсний член чи приятель Пласту. Загальні вимоги до вмілостей:

- безпечність, практичність та здобуття реальних вмінь, спрямованість на розвиток особистості;

- наявність конкретних вимог до інструкторів, які мають право приймати відповідні вмілості;

- новизна, унікальність вимог, в порівнянні із вже існуючими;

- належність до однієї із існуючих спеціалізацій або можливість розвинути нову.

2. Автор-розробник подає свій проект на розгляд референтури відповідної Кадри інструкторів чи Кадри адміністраторів (у разі відсутності такої – на розгляд Булави) для обговорення та подання на апробацію у Крайову Булаву УПН/УПЮ через відповідного референта спеціалізації. Референтура може схвалити пропозицію, рекомендувати допрацювати (вказавши конкретні зауваження) або відхилити її.

3. У разі схвалення вмілості відповідна Крайова Булава визначає:

- курені УПЮ, гнізда УПН (за їх згодою), де проходить апробування даної розробки терміном до 1 року;

- інструкторів, які можуть приймати відповідну вмілість і які вносяться до відповідного реєстру.

4. Автор розробки разом із представниками куренів/гнізд та попередньо затвердженими Крайовою Булавою інструкторами подає до відповідної Кадри інструкторів/ адміністраторів (Булави) звіт про апробації розробки, за результатами розгляду якого приймається рішення про рекомендацію Крайовій Булаві впровадження даної вмілості.

5. Для затвердження чи зміни вмілостей, які відносяться одразу до кількох спеціалізацій, виробляється спільна рекомендація відповідних Кадр інструкторів/ адміністраторів.

IV. Характеристики вмілостей.

1. Вимоги вмілості та інструкторські кваліфікації для прийняття вмілості складають єдину програму набуття відповідних знань, вмінь та навичок.

2. Член Пласту, незалежно від віку, може набути знання, вміння та навички вмілості (інструкторської кваліфікації) шляхом систематичного навчання, практичної діяльності, шляхом індивідуальної підготовки.

3. Вмілості для УПН мають однорівневу структуру, незалежно від ступеня новачка/чки. Порядок здобуття вмілостей новачка регулюються Правильником вмілостей УПН та відповідними рішеннями КБ УПН, Малої/Великої Ради Орлиного Круга.

4. Вмілості для УПЮ мають одно, дво або трирівневу структуру в залежності від здобутого ступеня юнака/чки.

a. I рівень для прихильників/ць УПЮ, які складають першу пробу для здобуття ступеня «учасника/ці», включає в себе базові знання та вміння з предмету вмілості.

b. II рівень для учасників/ць УПЮ, які складають другу пробу для здобуття ступеня «розвідувача/чки», включає в себе глибокі та ґрунтовні теоретичні знання та практичні навички і вміння з предмету вмілості.

c. III рівень для розвідувачів/чок УПЮ, які складають третю пробу для здобуття ступеня «скоба/вірлиці» включає в себе:

- весь комплекс знань, вмінь та навичок з предмету вмілості;

- практичне застосування набутих знань у процесі пластової діяльності, публічне демонстрування навичок;

- підготовку мінімум одного члена Пласту до успішного набуття I рівня даної вмілості або, якщо така вмілість існує в УПН, трьох новаків/новачок до успішного набуття відповідної вмілості.

V Спеціалізації.

1. Напрямки спеціалізацій, їх наповнення (перелік вмілостей в УПН та УПЮ, в тому числі назви, зміст яких розробляється) та типові вимоги до інструкторських кваліфікацій відповідних Кадр інструкторів /адміністраторів затверджує Булава і ратифікують Крайові Булави.

2. Інструкторські кваліфікації у Кадрах інструкторів /адміністраторів запроваджуються дворівневі (перший – базовий ступінь, і другий – основний) за аналогією до системи ступенів у Кадрах виховників УПН та УПЮ. Вимоги до інструкторських кваліфікацій розробляють відповідні Референтури спеціалізацій і прописують їх в Положенні відповідної Кадри.

3. Відзнака члена Кадри інструкторів / адміністраторів на пластовому однострої – оформляється за вимогами до відзнак Кадр виховників і запроваджується в установленому у Конференції Українських Пластових Організацій порядку. Проект відзнаки включає основний колір спеціалізації (напис – літер «КІ»/ «КА») та допоміжний (для обвідка відзнаки першого ступеня; обвідок другого ступеня – жовто-золотий).

4. В рамках кожної спеціалізації на інтернет-ресурсі Булави створюється та постійно оновлюється реєстр членів УПН, УПЮ, УСП та УПС, які набули відповідні:

- вмілості (реєстр включає назву, коли і де було здано, прізвище, ім'я, дату народження, дата вступу до Пласту, ступінь на час здачі, приналежність до пластової частини, контакти);

- інструкторські кваліфікації (реєстр включає: прізвище, ім'я, ступінь в КІ/КА, документальні підтвердження рівня майстерності, коли і де було отримано інструкторські кваліфікації, контакти екзаменатора).

5. Екзаменаторами спеціалізованих вмілостей можуть бути і не члени Пласту (пл.прият. – пластові приятелі), які мають відповідні кваліфікації, залучені до співпраці відповідною референтурою та внесені в реєстр Кадри відповідної спеціалізації.

6. Для легалізації ініціативної групи із створення нової (легалізації діючої) в Пласті спеціалізації група в складі щонайменше 5 дійсних членів Пласту подає на розгляд Булаві наступну інформацію:

a. назву і коротку характеристику щонайменше 5 вмілостей для УПЮ та УПН;

b. короткий опис проекту мінімум одного щорічного спеціального табору для УПН чи УПЮ, одного вишколу для здобуття інструкторських кваліфікацій членами УСП та УПС, двох відкритих заходів спеціалізації;

c. склад керівного органу спеціалізації та реєстр із щонайменше 10 інструкторів спеціалізації, які відповідають прийнятим в Пласті кваліфікаційним вимогам і мають право приймати відповідні вмілості в УПЮ чи УПН.

d. основний і допоміжний колір спеціалізації

7. Для реєстрації спеціалізації в Пласті ініціативна група в складі щонайменше 10 дійсних членів Пласту подає на розгляд Булаві інформацію про:

a. наявність щонайменше 7 діючих вмілостей для УПЮ та УПН;

b. проведення протягом трьох років щорічно мінімум одного крайового (апробаційного крайового) спеціального табору для УПН чи УПЮ та одного вишколу для здобуття інструкторських кваліфікацій членами УСП та УПС;

c. наявність щорічної системи календарних заходів, яка включає мінімум два відкритих заходи (окрім вищезазначених табору і вишколу);

d. проект Положення про Кадру інструкторів /адміністраторів відповідної спеціалізації (включає наявність чітких кваліфікаційних вимог та системи дворівневої підготовки інструкторів даної спеціалізації, які здобувають кваліфікації на рівні вимог, що визнаються законодавством України або нормативними документами Пласту у цьому виді діяльності):

e. склад керівного органу спеціалізації; наявність належного реєстру щонайменше з 10 інструкторів спеціалізації, які відповідають прийнятим в Пласті кваліфікаційним вимогам і мають право приймати відповідні вмілості в УПЮ чи УПН;

f. основний і допоміжний колір спеціалізації

8. Кожна Кадра та ініціативна група (референтура) спеціалізації:

a. сприяє створенню спеціальних гуртків по осередках, які практикують елементи цієї спеціалізації (морські залоги, летунські гуртки тощо) в рамках Положення про відповідну Кадру;

b. проводить підготовку інструкторів (екзаменаторів вмілостей);

c. вносить пропозиції щодо вдосконалення наявних, розробки нових і скасування неактуальних вмілостей відповідної спеціалізації;

d. проводить заходи для популяризації спеціалізації, які включають перевірку і зарахування відповідних вмілостей у ігровій формі.

VI. Порядок звітування референтур.

1. Щороку від 1 до 10 жовтня референтури спеціалізацій подають Звіт про річну діяльність, в якому вказують наступну інформацію:

a. провід спеціалізації;

b. Реєстр інструкторів, зокрема виділення тих, хто добавився/вибув протягом поточного року;

c. Реєстр зданих за рік вмілостей (прізвище та ім'я особи, яка здала вмілість; назва зданої вмілості; прізвище та ім'я інструктора, який прийняв вмілість; дата складання вмілості);

d. нові вмілості, створені протягом звітнього періоду;

e. Звіт про проведені заходи, вишколи, табори спеціалізації;

f. Звіт про діяльність спеціалізованих гуртків;

Провід референтури спеціалізації, який не здає звіт про діяльність протягом звітнього періоду, Булава подає на перестороги, до виключення з Пласту включно. Якщо звіт не подається протягом 2 років, то це є підставою для припинення Булавою діяльності референтури спеціалізації, завішання до використання відповідних вмілостей.

2. Спеціалізація, яка припинила свою діяльність, може відновитись, згідно процедури, описаної в пунктах V.6-7.

Про вмілості в Пласті

І. Загальні положення.

1. **Спеціалізована вмілість** – частина спеціалізації, яка розкриває конкретну сферу діяльності знань, вмінь та навичок в рамках програми Уладу Пластунів Юнаків та Уладу Пластунок Юначок (УПЮ).
2. Поняття **вмілості** передбачає процес взаємодії особи, яка її здає та інструктору.
3. **Інструктор** - це особа, погоджена з відповідною Кадрю інструкторів або за умови її відсутності Крайовою Булавою УПЮ, яка володіє достатнім рівнем практичної підготовки та може самостійно, або за сприяння пластунів з відповідною інструкторською кваліфікацією, доступно для юнацтва провести інструктаж та процес прийняття вмілості вмілості.
4. Таким чином, **здача вмілості** – це процес та умови для передачі знань/вмінь/навичок юнаку інструктором та перевірки їх якісного засвоєння.
5. **Інструкторська кваліфікація** – частина спеціалізації, яка передбачає наявність підготовки, професійних знань, навичок та досвіду в певної особи, забезпечує якість і безпеку розвитку спеціалізації та належний рівень вмілостей УПЮ; інструкторські кваліфікації щодо права приймати відповідні вмілості здобувають члени Уладу Старшого Пластунства (УСП) та Уладу Пластового Сеніорату (УПС), а також члени УПЮ від 16 років (які працюють з УПН або молодшим юнацтвом).
6. Саме з метою взаємної координації, забезпечення якості відповідних процесів та умов були утворені **спеціалізації**.

ІІ. Порядок впровадження вмілостей.

1. Розробити проект нової чи подати проект змін до існуючої вмілості має право будь-який дійсний член чи приятель Пласту.
2. Загальні вимоги до вмілостей:
 - a. безпечність, практичність та здобуття реальних вмінь, спрямованість на розвиток особистості;
 - b. наявність конкретних вимог до інструкторів, які мають право приймати відповідні вмілості;
 - c. новизна, унікальність вимог, в порівнянні із вже існуючими;
 - d. обґрунтування актуальності даної вмілості та її користі для юнацтва;
 - e. належність до однієї із існуючих спеціалізацій або можливість розвитку нової.
3. Автор-розробник подає свій проект на розгляд референтури відповідної Кадри інструкторів чи Кадри адміністраторів (у разі відсутності такої – на розгляд Булави) для обговорення (три місячного) та подання на апробацію у Крайову Булаву УПЮ через відповідного референта спеціалізації. Референтура може схвалити пропозицію, рекомендувати допрацювати (вказавши конкретні зауваження) або відхилити її (вказавши конкретні причини).
4. У проектну пропозицію на вмілість входить:
 - a. чітко розписані вимоги для юнаків;
 - b. літературу, яку рекомендовано прочитати в межах підготовки до задачі вмілості;
 - c. чітко виписані кваліфікації інструкторів;
 - d. рекомендації 3 спеціалістів з наведенням відповідної кваліфікації;

- e. проект відзначки (у відповідності до дійсного Правильника пластового однострою);
 - f. рекомендації до задачі вмілості (довільний об'єм, але до кожної точки вмілості);
 - g. список виховних частин для апробації;
 - h. список інструкторів, які можуть приймати вмілість з наведенням відповідної кваліфікації;
5. У разі схвалення вмілості відповідна Крайова Булава потверджує оголошений з поданням вмілості список з:
- a. куренів УПЮ, які добровільно зголосилися для апробації даної розробки терміном до 1 року;
 - b. інструкторів, які можуть приймати відповідну вмілість і які вносяться до відповідного реєстру.
6. Автор розробки разом із представниками куренів та попередньо затвердженими Крайовою Булавою інструкторами подає до відповідної Кадри інструкторів/адміністраторів звіт про апробації розробки, за результатами розгляду якого приймається рішення про рекомендацію Крайовій Булаві впровадження даної вмілості. У разі відсутності відповідної кадри інструкторів чи адміністраторів, звіт про апробацію передається безпосередньо в КБ УПЮ.
7. Для затвердження чи зміни вмілостей, які відносяться одразу до кількох спеціалізацій, виробляється спільна рекомендація відповідних Кадр інструкторів/ адміністраторів до КБ УПЮ (МРСК).
8. Вмілість можна здавати по публікації відповідної новини КБ УПЮ, після внесення її в електронний реєстр вмілостей спеціалізацій зі списком кваліфікованих інструкторів.

III. Характеристики вмілостей.

1. Вимоги вмілості та інструкторські кваліфікації для прийняття вмілості складають єдину програму набуття відповідних знань, вмінь та навичок.
2. Член Пласту, незалежно від віку, може набути знання, вміння та навички вмілості (інструкторської кваліфікації) шляхом систематичного навчання, практичної діяльності, шляхом індивідуальної підготовки.
3. Вмілість для УПЮ мають одно, дво або тривірневу структуру в залежності від здобутого ступеня юнака/чки.
4. I рівень для прихильників/ць УПЮ, які складають першу пробу для здобуття ступеня «учасника/ці», включає в себе базові знання та вміння з предмету вмілості.
5. II рівень для учасників/ць УПЮ, які складають другу пробу для здобуття ступеня «розвідувача/чки», включає в себе глибокі та ґрунтовні теоретичні знання та практичні навички і вміння з предмету вмілості.
6. III рівень для розвідувачів/чок УПЮ, які складають третю пробу для здобуття ступеня «скоба/вірлиці» включає в себе:
 - a. весь комплекс знань, вмінь та навичок з предмету вмілості;
 - b. практичне застосування набутих знань у процесі пластової діяльності, публічну демонстрацію навичок;
 - c. підготовку мінімум одного члена Пласту до успішного набуття I рівня даної вмілості або, якщо така вмілість існує в УПН, трьох новаків/новачок до успішного набуття відповідної вмілості.

IV. Процес здачі вмілості.

1. У порозумінні зі своїм впорядником юнак чи юначка вибирає відповідну до віку пластову вмілість, заповнює зголошення і передає його до курінного чи таборового проводу. Зв'язкові чи коменданти пластових акцій передають зголошення

відповідному інструкторові, який готує та перевіряє знання і вміння юнака чи юначки з вибраної вмілості.

2. Інструктор збирає зголошених до вмілості юнаків/-чок, пояснює їм точно всі вимоги та спосіб проведення перевірки вмілості.
3. Пояснити чи навчити (практично) основних елементів даної вмілості та допомогти вказівками, порадами в розшуках додаткових інформацій або у вправах засвоєння матеріалу вмілості.
4. Офіційно перевірити знання зголошених юнаків/-чок згідно з вимогами вмілостей УПЮ. Перевірка вмілості відбувається в основному в формі демонстрації, а не усно, бо «виконання, а не говорення» є головною засадою перевірки вмілості.
5. Виповнити й підписати посвідку здобутої вмілості для тих юнаків та юначок, що успішно відповіли її вимогам. Готову посвідку передати зв'язковому/-ій куреня чи комендантові акції для підпису. Факт здобуття пластової вмілості проголошується на збірці та реєструється в курінній картотеці. Формальне вручення посвідок виконує зв'язковий/-а на найближчих курінних сходах або командант акції на збірці.
6. По успішній здачі вмілості юнаку вручається сертифікат (встановленого зразка) про її здобуття з інформацією про інструктора, його підписом, датою та місцем здачі.
7. Сертифікат дає право на носіння відзначки вмілості на однострої юнака чи юначки у відповідності до дійсного Правильника пластового однострою.
8. Інформація про успішну здачу вмілості заноситься, за наявності, до відповідного електронного реєстру на сайті Крайової Булави УПЮ.

**Статистичні дані Крайової таборової Комісії щодо чисельності учасників на
пластових заходах у 2018 році**

Назва Табору	Рівень заходу	Кількість учасників	Кількість проводу	Всього
Курінний табір "Золото Полуботка"			6	6
Звитяга військово-патріотичний вишкільний табір Львівської округи			6	6
CAMPWOOD		17	11	28
Сумарблот (СНМFRBΓ&†)			6	6
Girl power			6	6
LOST "Загублені"		24	17	41
PCHLK-university			6	6
Tabula rasa		17	13	30
Terra Historica			6	6
Terra Incognita			6	6
the Maze Runner		11	7	18
Артефакт 2018			6	6
Археологічний табір Черкас			6	6
Безвіз			14	14
Відлік		27	19	46
Виховно-вишкільний табір "Новий світ"			6	6
Вишкільний "П'ята стихія"			1	1
Вишкільний Курс Провідників Морського Пластування			6	6
Вишкільний табір "Соловейко"			6	6
Гетьман Двох Берегів		13	14	27
ДеЛоріан			6	6
Дніпровський морський табір			11	11
Залізники			6	6
Земля Велетнів			6	6
Карпатський Рейд			1	1
КВВТ "Шухи"			6	6
КВЕСТ	крайовий	47	23	70
Клич Лицарів	крайовий	44	28	72
Королівство Михайлин			2	2
Корпорація монстрів			6	6
Крайовий апробаційний етнографічний табір "Етноколесо"	крайовий	18	11	29
Крайовий виховно- вишкільний табір "Легион- 21"	крайовий	38	25	63
Крайовий Вишкільний Табір	крайовий	44	14	58
Крайовий кінно-спортивний вишкільний табір ГЕРЦЬ	крайовий			

Крайовий летунський табір "Чота Крилатих"	крайовий	24	23	47
Крайовий мандрівний велосипедний табір "Ревор"	крайовий			22
Крайовий Мандрівний Вишкільний табір "Говерля"	крайовий	70	22	92
Крайовий Мандрівний Морський Табір	крайовий	24	12	36
Крайовий мистецько-вишкільний табір "Метаморфози"	крайовий	23	12	35
Крайовий Морський Табір	крайовий	34	18	52
Крайовий табір історичної стилізації "Світанкові Віхи"				80
Купчинці Чорного моря			6	6
Курінний виховно-інтерактивний табір "Гра"			6	6
курінний виховно-вишкільний табір			6	6
курінний виховно-вишкільний табір "План Б"			6	6
Курінний Виховно-Вишкільний Табір "Цитадель Честі"			2	2
Курінний виховно-вишкільний табір к.ч.8 ім.О.Басараб "Світ дикого табору"			6	6
курінний виховно-вишкільний табір куреня ч.41 ім. Тараса Бульби			6	6
Курінний виховно-вишкільний табір підготовчого куреня ім. Наталени Королеви "Гостре перо 2018"			6	6
Курінний табір "Панк-3"			7	7
Курінний табір "Через 84 світлових роки"			6	6
Курінний табір к.ч. 29 ім. Юрія Старосольського			6	6
Курінний табір к.ч. 48 ім. С.Стецько "Школа Слави: Відчуй себе"		10	8	18
Курінний табір к.ч. 50 ім. Богдани Світлик			6	6
Курінний табір к.ч. 58 ім. Катерини Білокур "Планета Z"		26	10	36
Курінний табір к.ч.10 ім.Княгині Ольги "Work&Travel"			6	6
Курінний табір к.ч.109 ім. Ярослава Горошка			6	6
Курінний табір к.ч.22 ім. Марійки Підгірянки			6	6

Курінний табір к.ч.46 ім. Марусі Богуславки "Богуславський Калейдоскоп"			6	6
Курінний табір к.ч.88 ім. Ганни Дмитерко-Ратич			6	6
Курінний табір куреня імені Наталі Ливицької-Холодної			4	4
Курінний табір куреня ч. 14 ім. Соломії Крушельницької			6	6
Курінний табір куреня ч. 52 імені Марти Чорної "ЧОРНОЧАР"			6	6
Курінний табір куреня ч. 82 ім. Марії Старицької		25	11	36
Курінний табір куреня ч. 87 імені Івана Багряного			6	6
Курінний табір куреня число 105 імені Данила Нечая "Застава Нечая 4"			1	1
Курінний табір куреня число 2 імені Олени Степанів 2018 "Золоте перо"			6	6
Курінний табір куреня число 73 імені Івана Богуна		42	10	52
Курінний табір куреня число 89 імені Дмитра Вишневецького			6	6
курінний табір Нескорені - підготовчого куреня імені Соломії Павличко			7	7
Курінний табір підг. куреня ім. Алли Вовк "Від панянки до пластунки"			6	6
курінний табір підготовчого куреня ім. Анни Стен "Корпорація М"			6	6
Ліга Плюща			6	6
Лісова пісня			6	6
Легенда Карпат			6	6
Мідгард			6	6
Міжкурінний вишкільний табір "In aqua veritas"		31	17	48
Міжкурінний юнацький табір "Сурма"			6	6
Міжнародний пошуковий та освітній табір-експедиція «Вирій – 2018»			6	6
Міжстаничний археологічно-дослідницький табір УПЮ I-II проби			1	1
Месники			6	6
Морська Академія 2018		6	10	16
Незвіданими Стежками		14	13	27

Окружний Виховно-Вишкільний табір "Еволюція"		25	17	42
Окружний вшкільний табір УПЮ "Гарт волі"			4	4
Окружний табір УПЮ "Чорне море", Одеська обл.			6	6
Переломний момент		24	6	30
Писаний камінь			6	6
Побурлакуємо світами	крайовий	24	13	37
Подих лісу			6	6
Портал			6	6
Розвідники Оксамитових Морів		23	13	36
Світ майбутнього			1	1
Світло в тобі			6	6
Сонячна Система		12	12	24
Спортивно-вишкільний табір	крайовий			
Стрілецькі мантри 2018			6	6
Тінь епохи			6	6
Тінь лісу		21	8	29
Тінь ночі 2018			6	6
Таємниця 90 каменів			6	6
Таємниця Касіопеї			6	6
Табір "Джунглі"			6	6
Табір Грабця			6	6
У пошуках самого себе			6	6
Українська Академія Магії			6	6
Холодний Яр			6	6
Цивілізація			7	7
Юнацька Пластова Регата "Мазури 2018"			6	6

**Статистичні дані щодо чисельності учасників крайових спеціалізаційних
таборів за період 2016-2018 років**

Найменування крайового спеціалізаційного табору	Чисельність учасників в розрізі років, ос.		
	2016	2017	2018
Крайовий виховно-вишкільний табір «Легіон 22»	60	50	60
Крайовий мандрівний велосипедний табір «РЕВОР - 2018	16	12	22
Крайовий апробаційний етнологічний табір «Етноколесо»	47	27	29
Крайовий мандрівний вишкільний табір «Говерля»	119	110	113
Крайовий мистецько-вишкільний табір «Метаморфози – 2018	0	22	35
Крайовий морський табір	33	0	40
Крайовий табір історичної стилізації «Світанкові Віхи»	0	0	80
Крайовий туристично-вишкільний табір «Побурлакуємо світами 2018»	43	0	37
Крайовий апробаційний спортивно-інтерактивний табір «Квест»	48	48	48
Крайовий туристично-вишкільний табір «Побурлакуємо світами 2018»	38	45	46
ВСЬОГО	404	314	510